

Т О Л О С Р А Д З І М Ы

№ 35—36
(820 — 821)
Май
1964 г.
Цана
2 кап.

ВЫДАННЕ БЕЛАРУСКАГА ТАВАРЫСТВА
ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВ'ЯЗЯХ З СУАЙЧЫННІКАМІ ЗА РУБЯЖОМ

9 МАЯ — ДЗЕНЬ ПЕРАМОГІ

Ля абеліска Перамогі ў Мінску. Фота Ул. Кітаса.

ПЕРАМОЖА РОЗУМ

9 мая 1945 года над рэйхстагам у Берліне ўзвіўся чырвоны сцяг перамогі. Не выпадкова гэта быў іменна чырвоны сцяг, а на ім золатам гарэў пад вясновым сонцам серп і молат — сімвал дзяржавы рабочых і сялян.

Савецкая краіна была той рашаючай сілай, якая паклала канец злачынай дзейнасці разбэшчанай гітлераўскай зграі. Да часу нападу на Савецкі Саюз гітлераўцы амаль беспакarana гайсалі па Еўропе. Гітлеру і яго звар'яцелым хаўруснікам здавалася, што і народы Савецкага Саюза яны таксама хутка і лёгка падпарадкуюць сабе і завядуць асвенцімска-майданекскі парадак. Ім, атручаным маніяй «вышэйшай расы» і нацыянальнай нянавісці, здавалася, што пры першым штуршку вермахта ў наш многанациянальны дом ён распадзецца. А выйшла інакш: сям'я савецкіх народаў аб'ядналася яшчэ мацней і разбурыла «рэйх», збудаваны на рабстве і панаванні «вышэйшай расы».

Праклёнам і куляй спаткалі беларусы прышэльцаў. Увесь час акупацыі беларускі народ змагаўся: лес і руіны стралялі ва ўпор, у паветра ўзляталі ваенныя зшалонцы, змаганне вялося пад кожнай страхой. І толькі нікчэмная горстка здраднікаў накітал Астроўскага, Кушала, Абрамчыка, Станкевіча і іх памагатых, выслугоўваючыся перад акупантамі, вымольвалі ў іх ласкі. Згубішы

пачуццё ўласнай годнасці, нават тады, калі прастая беларуская дзяўчына Алена Мазанік, выконваючы волю народа, знішчыла гаўляйтэра Кубэ, яны пралівалі слёзы над труной ката. «Людскім брудам і кучкамі гною, смеццем» назваў у час вайны гэтых людзей Якуб Колас.

Цяпер гэтае смецце трапіла на задворак «шалёных». Апошнія, як і ў свой час гітлераўцы, не грэбавалі нічым, што б ім магло прыдацца ў ажыццяўленні іх бязглуздых планаў. Што ж, хай сабе цешацца такім «прыбыткам», але засмечаны панадворак дрэнна характарызуе гаспадара.

У летні спякотны дзень 1941 года, калі палалі беларускія гарады і вёскі, лілася людская кроў, гітлераўскі «прэзідэнт БНР» Захарка пісаў у лістоўках, якія разам з бомбамі скідвалі гітлераўскія самалёты: «Ахвотна выконвайце ўсе распараджэнні як германскіх улад, так і беларускага нацыянальнага ўрада, які будзе створаны». Потым выконваць гітлераўскія загады заклікалі Астроўскі, Кушаль, Станкевіч і іншыя здраднікі, але беларускі народ прыняў да сэрца заклік народнага неспяра Янкі Купалы, які пісаў:

Партызаны, партызаны,
Беларускія сыны,
За няволю, за кайданы
Рэжце гітлераў паганых,
Каб не ўскрэслі век яны...

З братамі ў бядзе — рускімі, украінцамі, літоўцамі, латышамі, эстонцамі і іншымі, з братамі па зброі — палкамі, чэхамі, югаславамі, балгарамі і іншымі, пад кіраўніцтвам Камуністычнай партыі беларускі народ змагаўся за волю і шчасце і ўнёс у перамогу свой самы дарагі ўклад — уклад людской крыві. І гэта шануюць, высока цэняць і браты і прыяцелі, усе людзі добрай волі ў свеце. Імя беларус з'яўляецца цяпер сінонімам нязломнага барацьбіта за волю, стойкага партызана, а Беларусь — краінай класічнага партызанскага руху. Аўтарытэт Беларускай Сацыялістычнай Рэспублікі расце. Ён падмацоўваецца перамогамі беларускага народа ў стваральнай працы.

Дзевятнаццаць год свеціць нашай краіне мірнае сонца. За гэты час Беларусь залячыла цяжкія раны вайны. Адбудавана ўсё, што можна было адбудаваць, пабудавана нанова больш таго, што мелі перад вайной. Радасна жыве народ. І калі нам часам становіцца сумна, то таму, што такога жыцця, такога хараства не могуць пабачыць тыя, хто аддаў сваё жыццё за Радзіму. І калі нашы людзі часам хмураць бровы, то толькі тады, калі «шалёныя» за мяжой зноў хочуць уцягнуць народы ў страшэнную вайну. Але мы верым, што розум возьме верх над вар'яцтвам. Прыйдзе час — і на «шалёных» накінуць утаймавальную сарочку, а іх панадворкі вецер прагрэсу ачысціць ад смецця і людскога броду.

Хроніка · Хроніка · Хроніка · Хроніка

АБ ПРЫСУДЖЭННІ МІЖНАРОДНЫХ ЛЕНІНСКІХ ПРЭМІІ «ЗА ўмацаванне міру паміж народамі» ЗА 1963 г.

За выдатныя заслугі ў справе барацьбы за захаванне і ўмацаванне міру Міжнародныя Ленінскія прэміі «За ўмацаванне міру паміж народамі» прысуджаны:

Ахмеду Бен Беле — грамадскаму і дзяржаўнаму дзеячу (Алжырская Народная Дэмакратычная Рэспубліка);

Далорэс Ібаруры — грамад-

скай і палітычнай дзеячцы (Іспанія);

Херлуфу Бідструпу — мастаку, грамадскаму дзеячу (Данія).

«ДРУЖБА НАРОДАУ» ДАЕ СВЯТЛО

У ноч на 30 красавіка энергія Кайракумскай гідраэлектрастанцыі «Дружба народаў» прынята ў Галодным стэпу. Закончана збудаванне буйнейшага ў Сярэдняй Азіі энергетычнага комплексу.

НОВЫЯ УЗОРЫ ДЫВАНОУ

На Брэсцкім дывановым камбінаце ў час перадмайскай вахты запушчан у вытворчасць вялікі дыван арыгінальнага малюнка. Гэта ўжо сёмы па ліку дыван, які сёлета асвоен на прадпрыемстве.

НА АРБІШЕ — «КОСМАС-29»

25 красавіка 1964 года ў Савецкім Саюзе зроблен чарговы запуск штучнага спадарожніка Зямлі «Космас-29». На борце спадарожніка ўстаноўлена навуковая апаратура, прызнач-

ная для працягу даследаванняў касмічнай прасторы.

ШЧАСЛІВАГА ПЛАВАННЯ!

На польскай суднаверфі ў горадзе Гданьску спушчан на ваду збудаваны для Чарнаморскага дзяржаўнага паражства буйнатарнажны сухагрузны цеплаход. Па просьбе маракоў яму прысвоена назва «Мінск». З Адэсы ў Польшчу для прыёмкі судна выехала першая група сфарміраванага для яго экіпажа.

ПАДАРУНАК ВАГОНАБУДАЎНІКОУ

Добры падарунак Першамаю зрабілі рыжскія вагонабудаўнікі — завершана будаўніцтва новага чатырохвагоннага электрапоезда на пастаянным току. Яго вагоны даўжэй на пяць метраў за выпускаемыя зараз, салоны аддзеланы пластыкай і сінтэтычнымі матэрыяламі. Новы поезд, які развівае хуткасць да 130 кіламетраў у гадзіну, будзе курсіраваць на прыгарадных лініях.

КРАІНА САВЕТАЎ СВАТКУЕ ПЕРШАМАЙ

ВАЕННЫ ПАРАД І ДЭМАНСТРАЦЫЯ ПРАЦОЎНЫХ У МАСКВЕ

Першамай. Красная плошча. Старажытныя сцены Крамля. Гербы брацкіх саюжных рэспублік. Кумачом палымнеючыя сцягі.

На цэнтральнай трыбуне Маўзалея Ул. І. Леніна—таварышы Л. І. Брэжнеў, Г. І. Воранаў, А. П. Кірыленка, А. М. Касыгін, А. І. Мікаян, М. В. Падгорны, Д. С. Палянекі, М. А. Суслаў, М. С. Хрушчоў, М. М. Швернік, В. В. Грышын, Л. М. Яфрэмаў, Ю. У. Андронаў, П. Н. Дзёмічаў, Л. Ф. Ільчоў, В. І. Палякоў, Б. М. Панамароў, А. П. Рудакоў, В. М. Цітоў, А. М. Шалепін.

Разам з кіраўнікамі партыі і ўрада—лаўрэат міжнароднай прэміі «За ўмацаванне міру паміж народамі», генеральны сакратар партыі Фронт нацыянальнага вызвалення Алжыра Прэзідэнт Алжырскай Народнай Дэмакратычнай Рэспублікі Ахмед Бен Бела і іншыя зарубежныя госці.

Стройнымі шарэнгамі прайшлі перад трыбунай слухачы і выкладчыкі ваенных акадэміяў, курсанты ваенных вучылішчаў, салдаты і афіцэры дывізіі імя Ф. Э. Дзяржынскага, сувароўцы і нахімаўцы.

Праз плошчу праходзяць розныя па класу і прызначэнню ракеты, здольныя знішчаць

самыя сучасныя самалёты з першага або другога выстралу.

Упершыню на Краснай плошчы была прадэманстравана новая грозная зброя—спараныя ракеты, зманіраваныя на самаходных пускавых устаноўках.

Нашы Узброеныя Сілы маюць такую зброю, якая дазволіць сакрушыць любых агрэсараў. Напамінаем і перасцярогай ім і з'явіўся першамайскі парад нашай магутнай ваеннай тэхнікі.

Красная плошча напаяняецца звонкімі вокамі «Ура!», расцвітае цудоўнымі веснавымі фарбамі. Сваю спрытнасць, сілу і майстэрства паказвае юнае пакаленне сталіцы: спартсмены адкрываюць святочнае шэсце масквічоў.

Каля Маўзалея праходзіць працоўная Масква—рабочыя, вучоныя, інжынеры, тэхнікі, педагогі, урачы, артысты, музыканты, мастакі, студэнты. Прадстаўнікі розных прафесій рапартаюць аб сваіх працоўных здзяйсненнях.

У дзень Першамая савецкія людзі дэманстравалі адзінства і згуртаванасць вакол Камуністычнай партыі Савецкага Саюза і яе баявога штаба—ленінскага Цэнтральнага Камітэта, сваю рашучасць змагацца за новыя перамогі ў будаўніцтве камуністычнага грамадства.

У МІНСКУ

...Цэнтральная плошча сталіцы нашай рэспублікі Мінска—традыцыйнае месца святочных урачыстасцей мінчан. Уздоўж сквера—партрэты вялікіх праўдаюбоў працоўных Карла Маркса і Уладзіміра Ільча Леніна, кіраўнікоў Камуністычнай партыі і Савецкага ўрада. Вецер развівае велізарнае чырвонае палотнішча дзяржаўнага сцяга Савецкага Саюза, сцягі ўсіх саюзных рэспублік.

На плошчу выязджае камандуючы войскамі Беларускай ваеннай акругі генерал арміі В. А. Пянькоўскі. Насустрэч яму накіроўваецца камандуючы парадом генерал-лейтэнант І. С. Іваноў. Ён дакладвае аб гадоўнасці войск да ўрачыстага маршу.

Як і ў ранейшыя гады, парад адкрылі юныя барабаншчыкі. Захапленне на трыбунах выклікаюць выхаванцы Мінскага сувароўскага ваеннага вучылішча. У бездакорным строі праходзяць слухачы Мінскага вышэйшага інжынерна-радыётэхнічнага вучылішча, пехацінцы, танкісты, маракі.

Не паспелі змоўкнуць чаканныя крокі апошніх падраздзяленняў, як на плошчу ўступіла баявая тэхніка. Імкліва праносіцца бронетранспарты, гарматы розных калібраў, гвардзейскія мінамёты.

Яшчэ момант, і паказаліся ракеты. Гулам захаплення, апладысмантамі праводзяць прысутныя магутную зброю.

Пасля парада пачалася дэманстрацыя.

Ідзе праслаўлены калектыў Мінскага трактарнага завода. У першым радзе шматтысячнай калоны развіваецца на лёгкім вясновым ветрыку аксамітавы сцяг. Гэта адзнака славы—пераходны Чырвоны сцяг Савета Міністраў БССР і Беларускага, які прысуджан напярэдадні свята перадавому атраду машынабудаўнікоў рэспублікі па выніках работы за першы квартал.

На плошчы з'явілася машына з незвычайным збудаваннем. Гэта макет шахтнага капра. Вакол яго група праходчыкаў з шахцёрскімі лямпачкамі на шапках.

Школьнікам, пакаленню будучыні, дароўля ўступілі права адкрыць святочнае шэсце. З партрэтамі кіраўнікоў партыі і ўрада, з мноствам кветак шматгалосай калонай прайшлі школьнікі каля трыбуны. «Хай заўжды будзе сонца!»—заклікае словамі песні іхні транспарант.

А вось ідуць юнакі і дзяўчаты, якім працягваць развіццё навукі і вытворчасці, рабіць новыя навуковыя адкрыцці, шырыць спарніцтва работнікаў прамысловасці і сельскай гаспадаркі за перамогу камуністычнай працы. Гэта студэнты вчу.

Працоўныя Мінска ў першамайскае свята яшчэ раз прадэманстравалі непарушнае яднанне з ленінскай партыяй і Савецкім урадам, паказалі сваю вернасць рабочым традыцыям, справе марксізма-ленінізма.

Працоўныя Віцебска на дэманстрацыі.
Фота Н. Сівакова.

Май прыйшоў на вуліцы Гродна.
Фота А. Перахода.

Святкуе моладзь калгаса імя Калініна Мінскага раёна.
Фота П. Наватарова.

Работніцы Брэсцкай швейнай фабрыкі ў дзень Першамая.
Фота В. Германа.

Д Р У К У С С С Р

5 мая 1912 года выйшаў першы нумар газеты «Правда». Гэты дзень у Савецкім Саюзе стаў традыцыйным святам друку. Аб развіцці друку ў Савецкай краіне гавораць лічбы і факты, якія мы друкуем ніжэй.

ГАЗЕТЫ

У Савецкім Саюзе ў 1963 годзе на кожныя 100 чалавек прыходзілася 37 экзэмпляраў газет. У Расіі ў 1913 годзе на 100 чалавек было толькі 2 экзэмпляры газет.

У 1963 годзе ў краіне выхадзіла 5167 друкаваных газет (без уліку калгасных шматтыражак) разавым тыржом 83,1 мільёна экзэмпляраў. Штодзённа выпускаецца ў сярэднім 50,1 мільёна экзэмпляраў газет.

У параўнанні з 1913 годам лік газет узрос у 4,9 раза, а іх разавы тыраж—у 25,2 раза. За апошнія дзесяцігоддзе разавы тыраж газет вырас у 1,9 раза. У 1963 годзе тыраж газет у параўнанні з папярэднім годам павялічыўся на 6,1 мільёна экзэмпляраў.

Газеты выходзяць на 58 мовах народаў СССР і 7 мовах

народаў зарубежных краін. У краіне выдаецца 6 прамысловых і будаўнічых газет, 12 транспартных, 7 сельскагаспадарчых, 16 настаўніцкіх, 11 спартыўных і 16 газет па пытаннях культуры, літаратуры і мастацтва. Для моладзі выпускаецца 138 газет, для дзяцей—25.

ЧАСОПІСЫ

У 1963 годзе ў краіне выхадзіла 997 часопісаў гадавым тыражом 756 мільёнаў экзэмпляраў, 75 бланкетаў агітатара тыражом 32,2 мільёна экзэмпляраў, 1613 перыядычных зборнікаў—«Праца», «Вучоных запісак», альманахаў і іншых выданняў тыражом 7,6 мільёна экзэмпляраў, 1227 бюлетэняў тыражом 271 мільён экзэмпляраў.

За дзесяцігоддзе лік часопісаў узрос у 2,4 раза, гадавы тыраж—у 4 разы. На 100 чалавек насельніцтва прыходзіцца 27 экзэмпляраў часопісаў.

Часопісы і выданні журнальнага тыпу выходзяць на 57 мовах, у тым ліку на 44 мовах народаў СССР.

Разнастайная тэматыка часопісаў. Выходзіць 158 палітычных

і сацыяльна-эканамічных часопісаў, 125 часопісаў па прыродазнаўству, 229 вытворчэ-тэхнічных, 85 сельскагаспадарчых, 94 медыцынскія, 136 літаратурна-мастацкіх, 10 спартыўных, 67 часопісаў па пытаннях культуры, асветы і педагогічнай навукі, 33 па мастацтву.

КНІГІ

У 1963 годзе ў Савецкім Саюзе выдадзена 77 599 назваў кніг агульным тыражом 1 261,8 мільёна экзэмпляраў. Кожны дзень у нашай краіне выпускаецца ў сярэднім 3,5 мільёна экзэмпляраў кніг. На 100 жыхароў зараз прыходзіцца 566 экзэмпляраў кніг. У 1913 годзе прыходзілася 62 кнігі.

За гады Савецкай улады ў СССР выдадзена 1 825 757 кніг агульным тыражом 27 498,1 мільёна экзэмпляраў на 89 мовах народаў СССР і на 49 мовах народаў зарубежных краін.

У 1963 годзе лік назваў выдадзеных кніг быў у 2,6 раза большым, чым у 1913 годзе, а іх тыраж павялічыўся ў 12,7 раза.

ХОДЗІЦЬ СЛАВА АБ ЧУКЛАЮ

Ёсць у Салігорску вуліца, якая носіць імя Івана Чуклая. Гэта даніна любові і павагі таму, хто аддаў сваё жыццё за свабоду і незалежнасць нашай Радзімы.

Ваня Чуклай нарадзіўся ў вёсцы Прудзіны на Віцебшчыне. Разам з аднагодкамі зімой хадзіў у Пяцігорскую школу, а летам лавіў шчупакоў, бегавіў у лес.

Ішлі гады. Хлопец закончыў дзесяцігодку, марыў аб медыцынскім інстытуце. Але вайна ў адзін дзень зруйнавала ўсе мары і спадзяванні.

Разам са сваімі сябрамі пайшоў Іван Чуклай у партызаны, і ўжо 28 чэрвеня 1941 года здзейсніў падзвіг. Падбіў варожы танк. Іван адчыняе люк. У кароткай схватцы забіў вадзіцель танка, зняты кулямёт і рацыя, у рукі партызан трапляюць каштоўныя дакументы.

А 4 ліпеня малады партызан пад агнём варожых аўтаматаў паўзком амаль кіламетр нёс цяжка па-

раненага камандзіра партызанскага аддзялення Сяргея Карнілава — мужа праслаўленай дачкі беларускага народа, камуністкі-падпольшчыцы Веры Харужай.

Больш года ваяваў у радах партызанскіх мсціўцаў камсамolec Іван Чуклай. На яго баявым рахунку дзесяткі знішчаных гітлераўцаў, варожы бранепоезд і два эшалоны з варожай тэхнікай.

Жнівень 1942 года... Рыхтуецца аперацыя па знішчэнню гітлераўскага гарнізона ў вёсцы Пагост. Ударнай групе Чуклая даручаецца адказае баявое заданне — падавіць агнявыя кропкі праціўніка.

Вораг засеў у цагляным будынку і адтуль вёў ураганны агонь па партызанах.

— Уперад! За Радзіму! — з гэтымі словамі Іван Чуклай павёў групу партызан у атаку.

Адзін з гітлераўцаў кінуў пад ногі Чуклаю гранату. У адно імгненне партызан схпіў яе, і праз

некалькі секунд граната ўзарвалася ў доме. Фашысцкі кулямёт змоўк.

А пад вечар, калі народныя мсціўцы праходзілі каля вёскі Мяцявічы, зноў завязаўся бой: атрад трапіў у засаду. У гэтым баі быў цяжка паранены камісар Мікіта Бандаравец. Да апошняга патрона прыкрываў яго Іван. У няроўнай схватцы з гітлераўцамі і іх наймітамі загінуў васемнаццацігадовы партызан камсамolec Іван Чуклай.

...У вёсцы Мяцявічы, у саўгасным садзе, пад пышна разросшаяся бузіной, магіла. Над магілай абеліск. Свята шануюць памяць героя маладыя будаўнікі Салігорска. Гэта яны даглядаюць магілу, а адну з вуліц горада назвалі імем партызана. Лепшая брыгада будаўнікоў, якую ўзначальвае Леанід Якубаў, носіць імя Івана Чуклая. На мірным фронце стваральнай працы моладзь хоча быць падобнай на мужана камсамольца.

А. БЛАХІН.

ПАЧЭСНАЯ ПРАЦА

У 1930 споўнілася мне 20 год. Марыў я аб сваёй гаспадарцы, сям'і. І каб ажыццявіць гэтыя мары, пакінуў я родную вёску Хадзьнічы Кобрынскага раёна і разам са сваім сябрам Іванам Лісковічам накіраваўся ў Аргенціну. Мы многа чулі аб гэтай краіне, дзе заўсёды цёпла, дзе людзі жывуць багата. Думалі з Іванам зарабіць многа грошай і вярнуцца дамоў. Але з першых жа дзён на чужыне паспыталі ліха. Ніхто нас не сустраў, не прытуліў. Іспанскай мовы мы не ведалі, знаёмых не было.

У той час у Аргенціне было беспрацоўе, толькі ў сталічным горадзе Буэнас-Айрэсе налічвалася звыш 180 тысяч беспрацоўных. Вось у гэтую армію галодных уліліся і мы. Цяжка апісаць усе жахі тых гадоў. Мы пачавалі пад адкрытым небам, харчаваліся рознымі аб'едкамі, прасілі міласціну, галадалі. Беспрацоўныя наладжвалі дэманстрацыі і патрабавалі ад урада работы і хлеба. Войскі і жандары разганялі дэманстрацыі і частавалі няшчасных людзей свінцом.

У гэты час Гітлер пачаў рыхтавацца да сусветнай вайны і змясціў буйныя за-

казы ў Аргенціне. Так было скончана з беспрацоўем. У гады вайны ўсе заводы працавалі на поўную магутнасць. На палях маёй дарагой Айчыны лілася кроў, а фабрыканты нажываліся на ваенных заказах.

Скажу адкрыта, не спадабалася мне капіталістычная краіна, я рваўся ў родныя мясціны, чужога падданства не прыняў, а з 1945 года стаў грамадзянінам Саюза Савецкіх сацыялістычных рэспублік.

У 1960 годзе вярнуўся ў родную Беларусь. Мяне цёпла сустрэлі, адразу ж прызначылі на работу. Цяпер я працую ў будаўнічым упраўленні № 33, узначальваю брыгаду маляроў.

У брыгадзе 32 чалавекі, гэта ўсё добрыя людзі. Многіх з іх я навучыў майстэрству, напрыклад, Любоў і Аляксандра Кірыеўскіх, Івана Дзмітрука, Веру Дарашук, Яраслава Ярашука і іншых.

Праца наша ганаровая і адказная, усе аддзелачныя работы трэба рабіць нам. Фарбуем, белім, шліфуюем, наводзім бляск і, калі ўсё гатова, аддаём ключы нава-сёлам. Гэта наша брыгада працавала на будаўніцтве па-

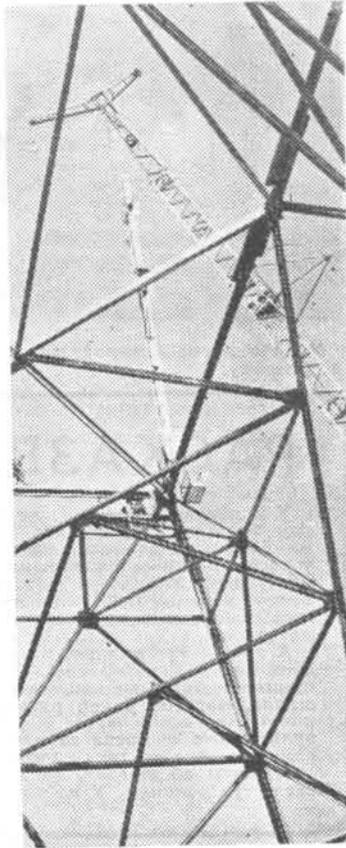
Нашы вёскі і гарады

ліклінікі, школы № 5, гасцініцы. Мы здалі ўсе новыя жыллыя дамы на плошчы Леніна і на вуліцы Пушкіна, дзіцячы сад на вуліцы Жданова і многія іншыя. Усе аб'екты прыняты дзяржаўнай камісіяй з добрай і выдатнай адзнакай.

На чужыне я не меў магчымасці жаніцца. Справа ў тым, што са сваім заробкам у Аргенціне я не мог бы пракарміць жонку і дзяцей, і толькі на Радзіме абзавёўся сям'ёй. З жонкай Соф'іей Мікітаўнай мы жывём дружна, выхоўваем двое дзяцей. У гэтым годзе ў новым доме атрымалі кватэру з усімі выгодамі.

Сцяпан МАЦЯЮК.

г. Кобрын.

ГОНАР І ПАШАНА

Бадай самым паважаным чалавекам у калгасе «Новы свет» лічаць Марыю Вікенцьеўну Дубовік. Яна адна з першых арганізавала калгас. Разам з іншымі смельчакамі змагалася з кулакамі, уздымала арцельную гаспадарку. Спачатку было шмат цяжкасцей. У калгасе не хапала машын, усё прыходзілася рабіць уручную, плугам і сярпом. Калі гаспадарка атрымала трактар, Марыя згадзілася стаць механізатарам. У 1930 годзе яна скончыла курсы трактарыстаў і села за руль калёснага трактара. Некалькі год вадзіла жанчына сталёвую машыну. У працы не ведала стомы.

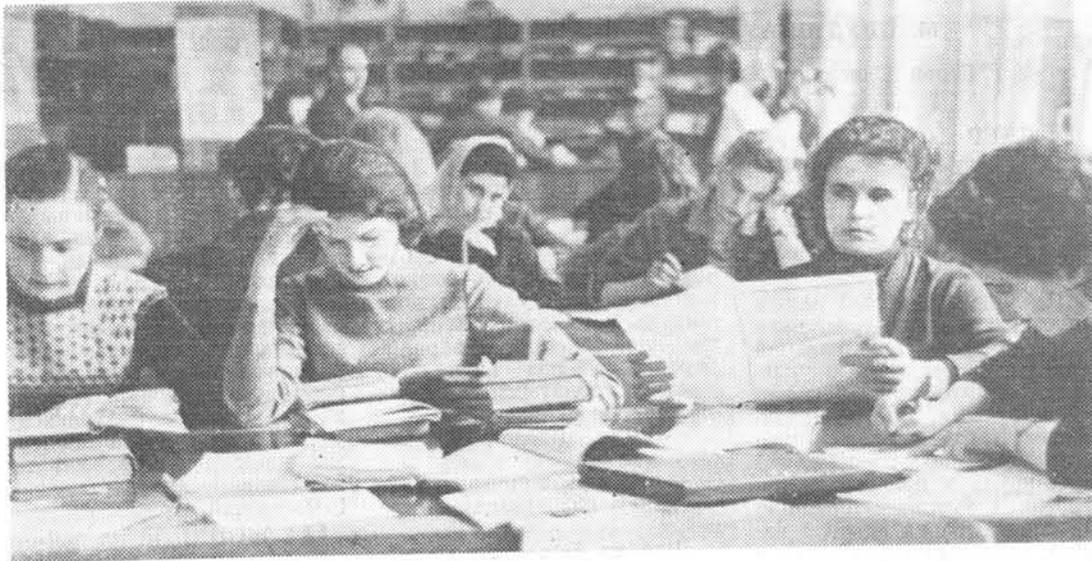
Цяпер Марыя Вікенцьеўна ўзначальвае льнаводчае звяно. Зараз ільнаводы рыхтуюцца да сяўбы. І тон у рабоце задае Марыя Вікенцьеўна Дубовік.

З першых дзён арганізацыі калгаса ў ім працуюць Станіслава Ігнатаўна Князюк, Клаўдзія Віктараўна Вінаградца, Алена Антонаўна Казак, Емяльян Іванавіч Лінік, Марыя Іванаўна Удавічэнка, Вера Якаўлеўна Тушкі і многія іншыя. Усе яны былі «героямі» ўрачыстага вечара, які адбыўся ў калгасе. Агульны сход хлебарабаў прысвоіў 24 старэйшым калгаснікам ганаровае званне «Заслужанага калгасніка» сельгасарцелі «Новы свет».

Агульны сход калгаснікаў вырашыў, што людзі, якім прысвоена званне «Заслужанага калгасніка», маюць права на льготы. Ім налічваецца 10 працадзён звыш кожных 100 выпрацаваных, выдаюцца бясплатныя пуцёўкі ў санаторыі і дамы адпачынку.

М. СЯЗРУК

Капыльскі раён.

ЗДЫМАК ЗВЕРХУ:
На будаўніцтве Светлагорскага завода штучнага валакна. Мантаж металічных канструкцый 150-мятровай вентыляцыйнай трубы.

ЗДЫМАК УНІЗЕ:
Студэнткі-завочніцы Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта. У бібліятэцы імя Леніна ім створаны ўсе ўмовы для паспяховай заняткаў.

ЗА МЕЖЫ КРАІНЫ

Прадукцыя Мазырскага дрэваапрацоўчага камбіната карыстаецца попытам не толькі ў нашай краіне, але і за яе межамі. Нядаўна рабочыя накіравалі чарговую партыю пілама-тэрыялаў для народнай Венгрыі.

У апошні час адгрузка прадукцыі гандлюючым арганізацыям розных рэспублік павялічылася. Звыш 125 вагонаў мэб-лі паступіла ў розныя гандлюючыя арганізацыі Беларусі, Масквы і Украіны.

НОВЫЯ ДЭТАЛІ З КАПРОНУ

На Віцебскім станкабудаўнічым заводзе імя Кірэва працуе ўчастак па вытворчасці дэталей з капрону. Зараз тут вырабляюцца дэталі з змяняльнай нікаў металу для станкоў, якія выпускаюць усе заводы станкабудаўнічай фірмы. Вытворчасць капронавых дэталей расце з кожным месяцам. Толькі ў першым квартале ўкаранёна ў вытворчасць 37 назваў новых дэталей.

ЛЯЦЯЦЬ МАЕ ДУМЫ...

Дарагая рэдакцыя!
Пасылаю вам свае вершы, напісаныя ў Аргенціне. Сам я беларус, эмігрыраваў у Паўднёвую Амерыку з былой Заходняй Беларусі ў 1929 годзе, ратуючыся ад прыгнёту польскіх паноў і галечы. У 1959 годзе вярнуўся на Радзіму.

У Аргенціне мае вершы за подпісам «Язэп Валашка» друкаваліся ў газеце, якую мы, эмігранты, выдавалі на рускай мове.

Акрамя таго, у мяне ёсць два вершы, напісаныя па-іспанску, і, паколькі іх вы, мабыць, не зможаце надрукаваць, мне вельмі хацелася б пераказаць іх змест. Першы — «Чакская Марсельеза» — я прысвяціў двум нашым таварышам — беларусу Раману Пастушку і украінцу Пятру Здзебу, якія былі па-зверску закатаваны жандарамі ў правін-

цыі Чака ў 1944 годзе. Іх знявечаныя трупы былі знойдзены ў лесе непадалёку ад гарадка Віла Анжэла. Нашы таварышы загінулі за рабочую справу, і мне вельмі хочацца, каб іх імёны ведалі на Радзіме.

Другі верш прысвечан школе. Справа ў тым, што, калі мы ў Аргенціне ўзімалі ціліну, дзецеям сялян даводзілася хадзіць у школу за 10—12 кіламетраў. Хоць у мяне і не было сям'і, гэта пытанне мяне вельмі хвалявала, і я арганізаваў людзей на пабудову школы. Сродкі даводзілася збіраць літаральна па капейцы. Праз два гады мая задума ўвянчалася поспехам, і я быў бязмежна рады, што змог прынесці карысць людзям, хоць граматы ў мяне ўсяго два класы.

З прывітаннем Іосіф ГРЫЦУК.

Родныя брацця, да вас
просьбу маем
Мы з-за далёкага мора.
Не з роскашы мы тут.
З радзімага краю
Нас выганалі беды і гора.

Каб высахла мора, пайшлі б
пехатою,
Не страшнай была б нам
дарога.
Жывём на чужыне надзеяй
адною —
Вярнуцца да краю раднога.

Акіян перашкодай ляжыць
паміж намі,
Крыляў не маем ляцеці...
Прымі, прыгалуб нас,
старонка радная,—
Мы табе верныя дзеці.

Плывуць і плывуць
за гадамі гады,
Ніяк не пазбыцца мне
гора-бяды.
Ляццяць мае думы да роднай
зямлі,
Да родных палаткаў,
да родных сяліб,
Да ніваў, дзе буйнае
жыта расце,
Дзе побач з валожкай
бярозка цвіце...
Хачу на радзіме я сплесці
взянок
З красак любімых у летні
дзянёк.
Як светлыя зорачкі, думы
мігцяць.
Далёка-далёка за мора
ляццяць.
Я шыр акіянаў хачу
пералпыць,
Хачу на радзімай старонцы
я жыць.

У МІНСКУ СТВОРАНА БЕЛАРУСКАЕ ТАВАРЫСТВА ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВ'ЯЗЯХ З СУАЙЧЫННІКАМІ ЗА РУБЯЖОМ

У Мінску, у Доме Таварыства культурнай сувязі з замежнымі краінамі, адбыўся ўстаноўчы сход Беларускага таварыства па культурных сув'язях з суайчыннікамі за рубяжом. У зале сабраліся прадстаўнікі грамадскіх, культурных, спартыўных арганізацый і творчых саюзаў. Сярод іх — рабочыя, калгаснікі, вучоныя, пісьменнікі, журналісты, рэмігранты.

Сход адкрыў беларускі паэт Максім Танк. Ён адзначыў ва ўступнай прамове, што за рубяжом жыве шмат нашых суайчыннікаў, якія ў цяжкія гады царызму і беларускага панавання ў Заходняй Беларусі пакінулі Радзіму ў пошуках хлеба і работы. У час паездак за граніцу, гаворыць Танк, я сустрэкаўся з землякамі. Яны ганарацца Радзімай, радуюцца кожнаму праўдзіваму паведамленню аб жыцці ў СССР, поспехам нашага народа ў пабудове камунізма.

Даклад аб рабоце Беларускай секцыі Камітэта па культурных сув'язях з суайчыннікамі за рубяжом зрабіў рэдактар газеты «Голас Радзімы» Прокша Л. Я. Нашы сувязі з суайчыннікамі растуць і расшыраюцца, сказаў ён. Рамкі секцыі ўжо малыя для той вялікай патрыятычнай работы, якую яна праводзіць. Рад грамадскіх, культурных, спартыўных арганізацый і творчых саюзаў высунаў прапанову стварыць Таварыства па культурных сув'язях з суайчыннікамі за рубяжом. Мы сёння і сабраліся, каб абмеркаваць гэта пытанне.

Выступіўшы затым кандыдат гістарычных навук Раманюк В. Ф., доктар гістарычных навук Залескі А. І., рэмігрант з ЗША Афанасьев С. В., галоўны рэдактар зарубажнага вяшчання Стук А. І., архіепіскап Мінскі і Беларускай Сяргій, старшыня калгаса «17 верасня» Галушка В. А., пісьменнік Макар Паслядовіч, народны артыст СССР Шырма Р. Р. падтрымалі прапанову аб стварэнні Беларускага таварыства па культурных сув'язях з суайчыннікамі за рубяжом. Сход прыняў гэту прапанову.

Затым быў прыняты статут таварыства і выбраны кіруючыя органы. Старшынёй таварыства выбран народны артыст СССР Рыгор Раманавіч Шырма.

На сходзе выступіў старшыня Савецкага камітэта па культурных сув'язях з суайчыннікамі за рубяжом Малеў В. М., які адзначыў, што такія таварыствы ўжо створаны ў радзе іншых рэспублік нашай краіны. Яны вядуць вялікую, важную работу па ўмацаванню і расшырэнню культурных сувязей з нашымі суайчыннікамі за рубяжом.

(БЕЛТА).

Падрабязную справаздачу аб сходзе чытайце ў наступным нумары нашай газеты.

У прэзідыуме ўстаноўчага сходу (злева направа) — В. Малеў, Р. Шырма, А. Васілевіч, архіепіскап Сяргій, М. Танк, А. Стук, А. Смірноў.

РАСКАЗВАЮЦЬ ЖЫХАРЫ ВЁСКИ ЛЕШНІЦА

У далёкую Венесуэлу, за многія тысячы кіламетраў ад роднай Беларусі, суровы лёс закінуў Сцяпана Андрэвіча Піскуна. Больш як дваццаць гадоў назад пакінуў ён бацькоўскі дом у вёсцы Лешніца Бярэзінскага раёна і з таго часу блукае адзін па чужыне. У пісьмах, якія прысылае брату Андрэю, піша, што вельмі хочацца пабачыць, як жывуць яго сваякі, суседзі, знаёмыя, якія змены адбыліся на радзіме, як цяпер выглядае родная вёска.

А змены тут вялікія. Калі б цяпер Сцяпан убачыў Лешніцу, дык, напэўна, не пазнаў бы яе. На малюнічым узгорку стаіць прыгожы будынак калгаснага клуба, побач — васьмігадовая школа, магазін, далей размясціліся жывёлагадоўчыя памяшканні. Калгаснікі маглі б з гонарам паказаць Сцяпану новую вуліцу, што вырасла за апошнія гады, непадалёку ад клуба і школы. Але не гэта галоўнае, хоць таксама вельмі важнае. Клопаты аб людзях, дапамога калгаса кожнаму чалавеку сталі тут законам. У вартуніка Мікалая Дзюна згарэла хата.

Жонка і трое дзяцей засталіся без даху над галавой. Каб гэта здарылася калісьці, нічога іншага яму б не заставалася рабіць, як адзяваць жабрацкую торбу, браць кій у рукі і адпраўляцца прасіць кавалак хлеба. Але Мікалаю не давялося ісці жабраваць. Праз некаторы час на месцы згарэўшай хаты вырасла новая — калгас пабудоваў бясplatна, праўленне дапамагло набыць мабло.

Прыгожыя цагляныя дамы ў растэрміноўку будзе калгас усім, хто мае ў іх патрэбу. Прычым на працягу 10 год выплачваецца толькі кошт дома, працэнты не налічваюцца.

Многае яшчэ маглі б расказаць жыхары вёскі Лешніцы свайму земляку. Хоць бы тое, што перастарэлыя ўзяты на поўнае забеспячэнне арцелі. А колькі розных дробных паслуг аказвае праўленне калгаснікам! І ў гэтым няма нічога дзіўнага, бо ў нашым грамадстве чалавек чалавеку — сябра, таварыш, брат.

П. НЕСЦЯРОВІЧ.

М. ПРУДНІКАЎ,

Герой Савецкага Саюза

НЯЎЛОЎНЫЯ

ЦЯПЕР мы там пашуруем! — сказаў Павел Аляксеевіч, паціраючы рукі ад задавальнення.

— Разумеецца, што гэта значыць: мець свайго чалавека ў паліцы!

Начальнік разведкі нашай партызанскай брыгады, якая дзейнічала на акупіраванай нямецка-фашысцкімі акупантамі Беларусі пад назвай «Няўлоўныя», Павел Аляксеевіч Карабельнікаў прыклаў многа намаганняў, каб пранікнуць у полацкую паліцыю. І ўрэшце прыйшло паведамленне ад адной з нашых падпольшчыц: «Заданне выканана».

Закінуты домік лесніка паблізу Полацка быў зручным месцам для канспіратыўных сустрэч. Летнім ноччу 1942 года мы з Карабельнікавым і Мікалаем Шчэнінікавым, намеснікам начальніка штаба брыгады, ціха падыйшлі

да сваіх партызан, якія тайна сачылі за домікам. Яны паведалі, што туды толькі што ўвайшлі дзве жанчыны. У пакоі нас чакала разведчыца Анна Навумаўна Смірнова. З ёй была тая смелая жанчына, якой удалося пранікнуць у паліцыю. Убачыўшы нас, абвешаных зброяй, барадатых, яна паднялася, некалькі збытанна падала маленькую руку:

— Ліля Касцецкая, настаўніца.

— Рады вас бачыць. Даўно хацеў пазнаёміцца, — сказаў я.

Ліля ва ўсіх дэталях апісала, як выглядае яе шэф — нямецкі афіцэр Мюлер, успомніла некаторыя кінутыя ім між іншым заўвагі. Усё гаварыла аб тым, што Мюлер, відаць, антыфашыст, аднак старанна скрывае гэта і паводзіць сябе вельмі асцярожна.

Мы паралі Касцецкай правяралі яе ўражанні аб Мюлеры.

— Сярод немцаў моцна быць і праціўнікі Гітлера, — сказала Ліля. — Ёсць жа сярод іх антыфашысты.

— Вы маеце рацыю, — згадзіўся Карабельнікаў.

І камуністы ёсць, і падпольшчыкі-антыфашысты. Але Мюлер — паліцэйскі афіцэр. Не трайляць на кручок.

Было вырашана ў перапісцы называць Мюлера «Ініцыятарам».

Далейшыя адносіны Лілі Касцецкай з «Ініцыятарам» развіваліся складана. Падрабязнасці перадавала ў брыгаду Смірнова. Паступова ў нас расла ўпэўненасць у тым, што ў асобе Мюлера мы маем чалавека, які гатовы дапамагач партызанам і Чырвонай Арміі.

НІ ЖОНКІ, ні дзяцей у Мюлера не было, але ён любіў сваіх сяцёр, паказваў Лілі іх фотакарткі і быў абураны адной думкай аб тым, што іх маглі б вывесці куды-небудзь у Галандыю або ў Францыю.

— Кожны чалавек павінен любіць сваю айчыну, — неяк у мінуту шчырасці сказаў ён Лілі, — таму мне зразумела ваша нянавісць да нас, што прыйшло на вашу зямлю. Але не ўсе немцы аднолькавыя. Ёсць перакананыя фашысты, ёсць бяздумныя аўтаматы — выканаўцы чужой алячыннай волі. Але ёсць і такія, якія настраены супраць гэтай вайны, супраць зверстваў, супраць Гітлера.

З кожнай гутаркай Ліля рабілася ўсё больш смелай і аднойчы спытала адкрыта: ці ёсць у Германіі камуністы?

— Вядома, ёсць. За імі палое гестапа. Вось і вы можаце пайсці ў гестапа і расказаць аб нашых размовах. Тады мне канец.

— Ці ж вы камуніст?

— На мне, фрэйлейн Ліля, афіцэрскі мундзір. Маё становішча больш склада-

нае, чым вы думаеце. — Усмехнуўшыся, ён дадаў: — Лічыце мяне сваім сябрам, а я паспрабую даказаць гэта.

Па нашай парадзе Ліля напрасіла Мюлера дапамагчы «адной сваёй знаёмай». Ёй трэба было паставіць на пашпарт штамп з указаннем росту, колеру вачэй, валасоў і іншых асаблівых прыкмет.

Мюлер выканаў просьбу. Тады Ліля напрасіла ў Мюлера даведку на імя аднаго з нашых разведчыкаў. Афіцэр такую даведку выдаў.

Не пытаючыся ні аб чым, ён зрабіў аднак аб прапісцы, паставіў штамп і круглую пячатку.

З другой палавіны 1942 года акупанты ўвялі так званыя «аусвайсы» — пасведчанні асобы. На аркушы шчыльнай жаўтаватай паперы ўказваліся імя, прозвішча, узрост і месца нараджэння. На другой старонцы запісваліся асобы прыкметы.

«Ініцыятар» па просьбе Лілі выдаў ёй некалькі бланкаў аусвайсаў, якія вельмі спатрэбіліся нам у разведвальнай рабоце. Гітлераўскія патрулі да такіх дакументаў адносіліся з поўным давер'ем.

Праз некаторы час мы паралі Касцецкай больш адкрыта пагаварыць з Мюлерам. Аднойчы вечарам, калі ўсе служачыя ўжо разыйшліся, Ліля зайшла ў кабінет да Мюлера і пасля некалькіх другарадных фраз, нібы між іншым, сказала:

— Атрымліваецца, гергауптман, што мы робім з вамі адну справу.

— Так, фрэйлейн Ліля, гэта так.

— А вы не баіцеся, што дапамагаеце рускім партызанам?

ХЛЕБАРОБЫ ШАНУЮЦЬ РЭВАЛЮЦЫЙНЫЯ ТРАДЫЦЫ

ПЕРАПОУНЕН А Я зала аднадушна прагаласавала за прапанову аб устанавленні звання «Заслужаны калгаснік арцелі імя Чапаева» і ўвядзенні кнігі працоўнай славы. А калі старшыня сходу назваў першым у спісе кандыдатур для прысваення гэтага ганаровага звання вэтэрана калгаса Івана Андрэвіча Філіповіча, раздаўся гром апладысмантаў. І потым, калі ён пачаў гаварыць, усе, затаіўшы дыханне, слухалі старэйшага хлеба-роба.

Успомніў Іван Андрэвіч аб цяжкім жыцці мясцовых сялян, аб іх барацьбе за зямлю, за свае чалавечыя правы ў царскай Расіі і панскай Польшчы. Яшчэ ў 1905 годзе ён сам актыўна ўдзельнічаў у паўстанні, якое ўспыхнула ў роднай вёсцы Хоцькі.

Урачыстасць, якая адбывалася ў той вечар, была прыўрочана да гадавіны рэвалюцыйнага выступлення хоцькінскіх сялян былога Дзісенскага павета, а цяпер Глыбоцкага раёна.

— У памешчыка Акушкі было больш тысячы дзесяцін лепшай зямлі, — працягвае Філіповіч. — А ў нашай вёсцы на 50 двароў было ўсяго толькі 200 дзесяцін, ды і тыя неўрадлівыя. А цяпер? Мы самі гаспадары ўсёй зямлі. І як яна пераўтварылася! Дзе былі балоты, цяпер працуюць трактары, камбайны.

Так, цудоўным стала жыццё хоцькінскіх сялян. Калектыўная праца дазволіла ім ператварыць сваю арцель ў высокатаварную гаспадарку. На месцы былых захалусных вёсак узвышаюцца пасёлкі гарадскога тыпу.

Фаркаш Ена Шоламавіч доўгі час жыў у Ізраілі. Дваццаць год ён бадзяўся за мяжой у пошуках работы. Шэсць год таму назад ён разам з жонкай вярнуўся на Радзіму — у СССР. Цяпер Ена Шоламавіч працуе сталаром на Барысаўскай фабрыцы піянна ў цэху па вырабу дэталей.

НА ЗДЫМКУ: Е. Фаркаш за работай.

Фота В. Мароза.

А як выраслі людзі! У калгасе больш паўсотні трактарыстаў, 32 шафёры, некалькі дзесяткаў машыністаў, электрыкаў, слесараў. Усе юнакі і дзяўчаты атрымліваюць васьмігадовую адукацыю ў мясцовай школе, а многія вучыліся або вучацца ў вышэйшых і сярэдніх навучальных установах рэспублікі.

І вось сёння калгаснікі сабраліся на вечар працоўнай славы. З усіх населеных пунктаў з'ехаліся сотні людзей. У прасторным клубе народу было столь-

кі, што, як кажуць, яблыку не было дзе ўпасці.

На трыбуне праслаўлены калгасны кіраўнік Максім Аляксандравіч Клімёнак. Стаж старшыні пераваліў ужо за дваццаць год. І дзесяць з іх ён прапрацаваў у калгасе імя Чапаева. Ён расказвае гісторыю свайго калгаса, гаворыць аб пройдзеным шляху, аб дасягненнях і планах на будучае.

— Памятаеце, — гаворыць старшыня калгаса, — год пятнаццаць назад нават членам праўлення не было дзе сабрацца. А сёння гэты клуб, дзе некалькі сот чалавек памяцілася, ужо цесны. 47-ю гадавіну Вялікага Кастрычніка сустрэнем у новым палацы культуры, які будзе пабудаваны к гэтаму часу.

Калгаснікі ўспамінаюць год барацьбы і працоўных подзвігаў. Расцвіла калгасная зямля. Нават у мінулым засушлівым годзе ўраджай вырас на славу. Кожны гектар пасаваў даў па 18 цэнтнераў збожжавых, паўтараста цэнтнераў бульбы, 12 цэнтнераў льну. Залатым дном зрабіліся тарфянікі, якія раней былі крыніцай малярні і іншых хвароб. З дапамогай дзяржавы асушана і асвоена 500 гектараў балот. На іх добра будзе расці кукуруза, цукровыя буракі, гародніна.

У калгасе прыняло шырокі размах будаўніцтва. Звыш дзвюхсот хутаран перасяліліся ў новыя пасёлкі. Тут стала традыцыяй маладжонам даваць гатовыя прыгожыя дамы. Мінулай восенню, напрыклад, праўленне арцелі ўручыла маладым ключы ад шасці шматпакаёвых кватэр з усімі выгодамі.

Жыццё калгаснікаў нічым не адрозніваецца ад гарадскога. Ёсць і кінатэатр, і вялікая бібліятэка з чытальнай залай, прадуктовы і прамтаварны магазіны, камбінат бытавога абслугоўвання.

Дырэктар васьмігадовай школы Э. Дзягілева аб'яўляе праект палажэння аб парадку прысваення звання «Заслужаны калгаснік» і занясення гвардзейцаў працы ў кнігу працоўнай славы калгаса. Калгаснікам, удастоеным гэтага ганаровага звання, даюцца вялікія льготы. Ім назначаецца пажыццёвая пенсія. Яны карыстаюцца за кошт калгаса электрыфікацыяй, радыё, аўтатранспартам. Іх дзеці атрымліваюць пецёўкі ў інстытуты і тэхнікумы з выплатай на час вучобы калгаснай стыпендыі. Тыя, хто мае патрэбу ў жыллі, бясплатна забяспечваюцца кватэрамі.

Вось на сцэну павольна ўзнімаецца адзін з паважаных калгаснікаў Антон Феліксавіч Шарынскі. Старшыня віншуе яго і ўручае дарагі настольны гадзіннік у крышталнай аправе. Аб гэтым чалавеку можна пісаць цэлыя апавесці. Трынаццацігадовым хлапчуком ён ужо ўдзельнічаў у хоцькінскім паўстанні. Потым галеча прывяла яго ў Данбас, дзе ён працаваў вуглякопам. У 1949 годзе ўступіў у калгас і працуе тут цяпер.

— Пабольш бы нам такіх Шарынскіх! — раздаецца ў зале.

Семнаццаць лепшых калгаснікаў, удастоеных высокага ганару, сядзяць у прыздыме. Сярод іх трактарыст Сцяпан Карлавіч Краміч, кіраўнік ільнадочага звяна Станіслава Вікенцьеўна Краміч, радавае працаўніца Малгоса Альбінаўна Бервячонок, шафёр Мікола Іванавіч Іваноў, даярка Марыя Ігнатаўна Хуцкая, птушніца Зінаіда Паўлаўна Дырка і іншыя.

Духавы аркестр грае кожнаму туш. Піянеры ўручаюць букеты.

На гэтым жа сходзе прымаецца яшчэ адна важная пастанова: аб увекавечанні рэвалюцыйных падзей у вёсцы Хоцькі, якія адбыліся ў 1905 годзе. Вырашана збудаваць ля новага палаца культуры помнік-абеліск. У азнамяванне гэтай памятнай даты штогод будуць прысваіваць лепшым калгаснікам званне «Заслужаны калгаснік».

Так у калгасе імя Чапаева нарадзілася сваё традыцыйнае свята. Ушаноўваючы памяць сваіх дзядоў, якія пралілі кроў у барацьбе за зямлю, унукі і праўнукі праслаўляюць хлеба-робаў, што будуць новае шчаслівае жыццё і памнажаюць багацце роднага калгаса.

Г. ДЗЕРАВЕНСКІ.

Віцебская вобласць.

ДЗЕЙНІЧАЮЦЬ

— Баюся, — адкрыта прызнаўся ён, — але, калі гаварыць прама, я хачу і буду рабіць тое, што падказвае мне сумленне сапраўднага немца, не заражанага фашызмам.

— Значыць, мы зразумелі адзін аднаго?

— Ужо даўно. Толькі ў мяне ёсць да вас просьба. Перадайце таварышам, што мне не варта пераходзіць на ваш бок. Тут я буду больш карысным.

Мы паведамілі ў Маскву, што ў полацкай паліцыі цяпер працуюць два нашыя разведчыкі — настаўніца Ліля Касцецкая і нямецкі афіцэр Карл Мюлер. У адказ паследавала ўказанне: «Няўлоўнаму. Даручыце вашым людзям здабыць магчымую колькасць чыстых бланкаў пашпартаў і аусвайсаў».

ЯК ВЫКАНАЦЬ гэта заданне? Паліцэйскія, несумненна, вядуць строгі ўлік усіх дакументаў. Знікненне такой колькасці бланкаў лёгка заўважыць. Касцецкая і Мюлер трапяць пад удар. Некалькі дзён я, камісар Барыс Львовіч Глезін і Карабельнікаў думалі, як без асаблівай рызыкі здабыць дакументы. Раіліся з сакратарамі Полацкага падпольнага райкома партыі Мікалаем Акімавічам Новікавым, Георгіем Сяргеевічам Пятровым і, вядома, з Аннай Смірновай, а праз яе з Ліляй і Мюлерам. Выхад знайшла сама Ліля.

— Наладзіў у памяшканні пашпартнага стала невялікі ўзрыў і гэтым прыкрыем недахоп дакументаў. Я зрабіло ўсё сама. Дайце мне што трэба і навучыце, як дзейнічаць.

Мы перадалі Лілі дзве гранаты з капсулямі, бікфордаў шнур, толавую шашку і нямецкія салдацкія боты. Залажыўшы гранаты, Ліля павінна была надзець боты, непрыкметна выйсці з будынка і накіравацца ў бок салдацкіх казармаў. Такім прыёмам мы разлічвалі збіць з толку гестапаўцаў, якія прымчацца да месца выбуху з сабакамі.

Пашпартны адзел полацкай паліцыі размяшчаўся на вуліцы Карла Маркса ў двухпавярховым доме. Спецыяльнай аховы не было, толькі ноччу патрулі кожнага паўгадзіны хадзілі вакол дома, асвятлячы яго ліхтарамі.

У Лілі быў начны пропуск. Карыстаючыся цемрай, яна падыйшла да будынка пашпартнага аддзела і пранікла ў памяшканне, дзе стаялі шафы з дакументамі. Уззяла з розных папак некалькі дзесяткаў чыстых бланкаў, спакойна падклала тол, гранаты, уставіла запалы, падпаліла бікфордаў шнур. Надзеўшы боты, Ліля выбегла на вуліцу і пайшла да нямецкіх казармаў.

Выбух зрабіў сапраўдны перапалох. Гітлераўцы акружылі вуліцу. Сабакі ўзялі след у бок казармаў і там закружыліся. Некалькі месяцаў гестапа дарэмна шукала дыверсантаў. А «няўлоўныя» тым часам карысталіся здабытымі пашпартамі і аусвайсамі: трыццаць камплектаў мы накіравалі ў Маскву, а некалькі штук, прыхопленых Ліляй звыш задання, запоўнілі прозвішчамі і прыкметамі нашых людзей. Мюлер аформіў іх прапіску, і гэта дало магчымаць разведчыкам бесперашкодна

раз'язджаць па акупіраванай тэрыторыі.

У Мюлера назбіралася шмат пашпартаў і аусвайсаў памёршых грамадзян. Цяпер яны траплялі ў нашы рукі. Усе штампы і адзнакі аб прапіску ўжо былі зроблены даўно, і заставалася толькі мяняць фатаграфіі і акуратна падчысчаць год нараджэння. Такія дакументы бралі з сабой, ідучы на заданне.

Ліля і Мюлер забяспечвалі дакументамі не толькі разведчыкаў, але і ваеннапалонных, мясцовых жыгараў і многіх савецкіх людзей, якім пагражала небяспека.

З пачатку вайны ў Полацку затрыманася група нашых медыцынскіх сяспер. З дня на дзень іх маглі вывесці ў Германію. Анна Смірнова папрасіла Лілю дапамагчы ім. Праз некалькі дзён Ліля ўручыла Смірновай дакументы, аформленыя ў паліцыі, і дзяўчаты спакойна выбраліся з Полацка, а потым перайшлі лінію фронту.

КАСЦЕЦКАЯ і Мюлер дастаўлялі важныя сакрэтныя даведкі аб намерах гітлераўскага камандавання, выкрывалі здраднікаў, якія працавалі на гестапа. Асабліва каштоўным было іх паведамленне аб аперацыі «Нюрнберг».

Даведаўшыся ад Мюлера аб гэтай аперацыі, Ліля вырашыла адразу ж паведаміць нам. Але як гэта зрабіць? Анны Смірновай у горадзе не было. Ліля вырашыла звярнуцца да дапамогай да сувязной — зубнога ўрача Ксені Смірновай. Яна пашкодзіла сабе дзясны і прышла на прыём, Чакаючы сваёй чаргі, Ліля заўважы-

ла, што за ёй уважліва сочыць адзін з пацыентаў. Яна адразу ж паведаміла аб гэтым Ксені, як толькі села ў крэсла.

— Нічога, супакойся. Справімся, — сказала Ксенія. — Я ведаю гэтага гідэніка, ён тут не ўпершыню. Ліля трымала ў роце, прыціснуўшы языком, запіску на папярсанай паперы. У ёй яна прасіла ўрача паведаміць партызанам аб карнай экспедыцыі, якую рыхтавалі немцы. Прачытаўшы запіску, Ксенія зноў паклала паперку пад язык і моўчкі кінула: яна перадаць паведамленне «няўлоўным».

Праз некалькі дзён Ліля зноў з'явілася на прыём да ўрача. Ксенія перадала ёй запіску, як і ў першы раз. У ёй яна паведаміла, што ўсё перадала «няўлоўным».

Мы непакоіліся за Лілю Касцецкую. Яе жыццё кожную хвіліну было ў небяспецы. І хоць яна была нам вельмі неабходна ў апарце паліцыі, мы прапанавалі Лілі пакінуць паліцыю. Але яна адмовілася, пагарджаючы небяспекай. Разам з Касцецкай у пашпартным стала служыла нейкая Яфрэменка, завербаваная гестапа для таго, каб сачыць за служачымі гарадской управы і паліцыі. Яфрэменка спрабавала заводзіць з Ліляй правакацыйныя размовы, але Ліля была асцярожнай.

І ўсё ж здрадніца высачыла Лілю. Дзяўчына пісала вершы і прыпеўкі, у якіх выкрывала зверствы гітлераўцаў, і запісвала «для душы» вершы савецкіх паэтаў. Яфрэменка знайшла аднойчы ў кішэні яе паліто аркуш з яе вершам:

Тот, кто нынче неизвестен,
Но бесстрашен, смел

и честен,
Тот, кто любит свой народ,
Тот, кто что-то делать

может,
Тот, конечно, нам

поможет,
В том краю, где он
живет...

Школы новые откроем,
Все почистим и помоём,
Сорвем Гитлера портрет!..
Яфрэменка перадала лісток начальніку полацкай паліцыі Альберту Абуховічу, а той, не паведаміўшы Мюлеру, накіраваўся ў гестапа. Трэцяга сакавіка 1943 года разведчыцу арыштавалі.

Пазней нам стала вядома, што першыя два дні гестапаўцы дапытвалі Лілю Паўлаўну стрымана, знешне карэктна, спрабавалі ўгаварыць яе выдаць свае сувязі з партызанамі. Для псіхалагічнага ўздзеяння нават дазволілі спатканне з сястрой Эфрасініяй Паўлаўнай. Але Ліля маўчала, і гэта прывяло ў шаленства гітлераўцаў. Лілю катавалі доўга і вытанчана, але адважная разведчыца ні слова не сказала ні аб партызанам, ні аб капітане Мюлеры. А ён ужо нічога не мог зрабіць для яе выратавання. Восьмага сакавіка 1943 года, калі Лілю вярну на чарговы допыт у гестапа, яна нечакана для вартавых кінула ў палонку. Заходняя Дзвіна ўнесла з сабой тайну разведчыцы «няўлоўных» Лілі Касцецкай.

А што сталася з гауптманам Мюлерам? Сувязь з ім абарвалася. Мюлер разам з нямецкімі ўстановамі эвакуіраваўся. Ці жыў ён? Ці ўдалося яму пазбегнуць крывавых рук гестапа? Калі ён паведаміць аб сабе, мы ад усёй душы скажам яму вялікае рускае дзякуй.

Мы ніколі не забудзем зверства фашыстаў на нашай зямлі. Але не забудзем і тых немцаў, якія, рызыкуючы жыццём, дапамагалі нам у цяжкай барацьбе.

«Голас Радзімы»

№ 35—36 (820—821)

МЫ ЛЮБОЎНА ЗАВЁМ ІХ — КУПАЛАЎЦЫ

Беларускі дзяржаўны акадэмічны тэатр імя Янкі Купалы... Назва ганаровая і ўрачыстая. Але часцей мы завём іх проста — купалаўцы. Гэта імя беражліва і любоўна нясуць ветэраны тэатра і з глыбокай пашанай — самыя маладыя. І калі гавораць аб тым, чым ганарыцца Мінск, Беларусь, дык заўсёды называюць Купалаўскі тэатр, называюць найбольш таленавітых яго акцёраў.

Чым жа запаланіў гэты тэатр сваіх лавоннікаў? Чаму кожная новая пастаноўка выклікае многа водгукі, спрэчак, чаму работы тэатра не пакідаюць нікога раўнадздушным?

Сакрэт хутчэй за ўсё іменна ў тым, што сам тэатр ніколі не бывае раўнадздушным, староннім назіральнікам жыцця, бяспасным рэгістратарам фактаў. Зацікаўленасць у лёсе герояў, якіх паказваюць на сцэне, ідэйная мэтанакіраванасць, жаданне актыўна ўмешвацца ў жыццё — усе гэтыя рысы творчага вобліка тэатра імя Янкі Купалы выклікаюць у глядачоў душэўны водгук.

Аб якім бы спектаклі мы ні загаварылі — ці то па п'есах Купалы і Крапівы, ці то па п'есах Хікмета і Фігейрада, Астроўскага і Пагодзіна — усё гэта клопаты і думкі тэатра аб чалавеку, аб яго духоўным свеце.

Таму са скарбніцы класічнай і сусветнай драматургіі тэатр выбірае самае «сваё», самае блізкае па духу і накіраванасці. І звяртаючыся да сучаснай беларускай драматургіі, купалаўцы настойліва шукаюць тых твораў, якія паказваюць самыя хвалюючыя праблемы сённяшняга дня, часам дапамагаючы аўтарам у рабоце над п'есай. Так нарадзіўся гераічны і рамантычны спектакль па п'есе А. Маўзона «Канстанцін Заслонаў», дзе галоўную ролю выканаў народны артыст СССР Барыс Платонаў. Выканаў настолькі праўдзіва, што гэты спектакль выклікаў удзячныя водгукі ў баявых саратнікаў легендарнага «дзяці Косці» ў Оршы.

І сапраўды, Заслонаў у выкананні Платонава паўстае перад намі гераічным —

і простым, рамантычным — і зямным, непакорным — і мяккім, сардэчным чалавекам. Тыпізацыя і разам з тым тонкая індывідуалізацыя героя, здольнасць жыць у вобразе, глыбокае разуменне эпохі, падзей забяспечылі Барысу Платонаву вялікі поспех у гэтай рабоце. Цяжка ўявіць сабе іншага Заслонава, таму што з гэтага часу для глядача вобраз непарыўна зліўся з яго стваральнікам.

Вось у гэтым і заключаецца сіла і ўлада Купалаўскага тэатра над розумам і сэрцам глядача — у непаўторнасці таленту, у тым, што называюць «творчым абліччам» тэатра. І зусім зразумела, што гэтыя дара-

На здымках: сцэны з камедыі Кандрата Крапівы «Хто смяецца апошні».

гія рысы найбольш поўна раскрываюцца ў спектаклях нацыянальных, беларускіх. Паспрабуйце, уявіце сабе іншага Гарлахвацкага ў спектаклі «Хто смяецца апошні» па п'есе К. Крапівы, чым той, якога намалюваў народны артыст БССР Леанід Рахленка! Не ўявіце — таму што фарбы, якімі напісан партрэт ваяўнічага прайдзвісвета, ворага, ёсць толькі на палітры гэтага мастака. Для таго, каб паказаць такога Гарлахвацкага, трэба ўзненавіць яго ўсім сіламі душы як з'яву, узненавіць і пайсці на бой з ім.

Так узненавіць народны артыст СССР Уладзімір Уладзімірскі гаўляйтэра Кубэ, ролю якога ён выконваў у спектаклі па п'есе А. Кучара «Гэта было ў Мінску». Ён паставіў да ганебнага слупа забойцу і ката. Чыста паголены, у беласнежнай сароч-

Сцэна са спектакля «Канец — справе вянец».

Іван ВЕТРАУ

23 ЖНІЎНЯ 1941 года нашы часці пад націскам добра ўзброеных і тэхнічна аснашчаных часцей фашысцкай арміі вымушаны былі пакінуць абласны цэнтр Палескай вобласці горад Мазыр, а затым і ўсе астатнія раёны. Палеская вобласць была акупіравана гітлераўскімі войскамі.

Аднак пасля адыходу часцей Чырвонай Арміі барацьба з ворагам на палескай зямлі не спынялася. Пад кіраўніцтвам падпольных партыйных аргані-

зацый яе працягвалі народныя месцішчы — мужныя партызаны і партызанкі.

Частка савецкіх людзей пайшла ў глыбокае падполле ў гарадах і сёлах, занятых ворагам, каб там у цяжкіх умовах акупацыі арганізоўваць усенародную барацьбу з ворагам, ствараць для яго невыносныя ўмовы.

У першы дзень, калі гітлераўцы занялі горад Тураў, маладыя падпольшчыкі-партызаны на чале з сакратаром райкома камсамола Аннай Шубянок падпалілі нафтаховішча, дзе было 2 тысячы тон бензіну.

Яшчэ ў канцы жніўня 1941 года была створана падпольная арганізацыя на Калінкавіцкім чыгуначным вузле, якая за перыяд свайго існавання нанесла вельмі значны ўрон нямецка-фашысцкім захопнікам. Тут жа была арганізавана падпольная камсамольская арганізацыя на чале з камсамольцамі Косцем Ярмілавым, Сенем Шаўчэнкам, Пятром Яроменкам і Валікам Талараем.

У Брагінскім раёне арганізатарамі партызанскага руху сталі былы старшыня прамысловай арцелі камуніст Пётр Зіно-

цы, у бліскучых ботах кроцьку па кабінеце Кубэ — сентыментальны вырадак, які мог пад музыку, паміж справамі, аддаваць распараджэнні аб знішчэнні тысяч людзей. І мы, седзячы ў зале, адчувалі: вораг, смяртэльны вораг!

Купалаўцы ўмеюць і непавідзець і любіць — вось і яшчэ адзін «сакрэт» іх улады. Умеюць любіць — таму ў «Хто смяецца апошні» мы з хваляваннем і спахучаннем сочым за тым, як выпрамяляецца запалоханы Туляга (народны артыст СССР Г. Глебаў), як паступова, але няспынна расце ў ім чалавечая годнасць...

Умеюць любіць — таму ўважліва назіраем, ці зможа Лявон Чмых са спектакля па п'есе А. Макаёнка «Лявоніха на арбіце» пераадолець сваю прывержанасць да прыватнай уласнасці, выйсці са свайго «рагатага бастыёну». І верым — зможа, выйдзе; як не змагчы, калі побач Лушка, Лявоніха — амаль як у песні, хітрая, вясёлая, свавольная, і — не як у песні — дзелавая, працаўніца і разумніца. Ролю Лушкі выконвае заслужаная артыстка БССР Галіна Макарава. І яны з Лявонам (Б. Платонаў) ствараюць незабыўны дуэт, падобны якому мы бачылі толькі ў «Паўлінцы».

Так, «Паўлінку» нельга забыць, нельга абыйсці. «Паўлінку» ставілі многа сочень разоў і яшчэ будуць многа ставіць. Аб «Паўлінцы» пісалі многа артыкулаў і рэцэнзій і яшчэ многа напішудь. Таму што спектакль гэты па п'есе Купалы, імя якога носіць тэатр, увасобіў у сабе лепшы нацыянальна і творчы традыцыі, захаваў сакавітасць і свежасць першых дзён.

І колькі разоў ні глядзіш «Паўлінку», заўсёды адчуваеш сябе, як у час прэм'еры, трапляеш у сапраўды народную стыхію, створаную драматургам, рэжысёрам і непаўторнымі выканаўцамі народнымі артыстамі СССР Лідзіяй Ржэцкай і Глебам Глебавым, народнымі артыстамі БССР Уладзімірам Дзядзюшкам і Верай Пола.

Тэатр імя Янкі Купалы любіць і ўмее іграць і класіку, і сучасную, і зарубежную, і савецкую п'есы.

Не злічыць «сакрэтаў» творчасці купалаўцаў. Яны і агульныя для ўсяго тэатра, і свае, асабістыя — у кожнага акцёра. Але галоўнае не сакрэт: яны страсна любяць справу, якой прысвяцілі жыццё.

Л. БРАНДАВОУСКАЯ.

КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА

ІТАЛЬЯНСКІЯ АРТЫСТЫ У МІНСКУ

У Мінску пачаў свае гастролі Генуэзскі драматычны тэатр, якім кіруюць вядомыя італьянскія рэжысёры Іва К'еза і Луіджы Скуарціна.

Госці з далёкай сонечнай Генуі прывезлі мінчанам два спектаклі. Гастролі пачаліся камедыяй вядомага італьянскага драматурга XVIII стагоддзя Карла Гальдоні «Венецыянскія блізняты».

У трупе тэатра працуюць вядомыя італьянскія артысты: Паоля Ітанолі, Альберта Лянеда, Лучыла Марлакі, Карола Цанены, Марыа Бардэла...

ВЫСТАўКА ТВОРАЎ СЕЛЬСКАГА МАСТАКА

У малой зале дома культуры Добраўскага цэлолозна-папяровага камбіната «Герой працы» адкрылася выстаўка карцін самадзейнага мастака калгаса «Новы шлях» Аляксея Буранкова. На выстаўцы экспануюцца больш як сто твораў. Сярод іх — партрэт калгасніцы Людміль Крайцовай, карціны «Уборка сена», «Вечар у вёсцы», «Па грыбы», «У школу», «Вечар на рэчцы» і іншыя.

Выстаўку штодзённа наведваюць сотні людзей. У кнізе водгукі наведвальнікі далі высокую ацэнку творчасці калгаснага мастака.

У ГАСЦЯХ У КАЛГАСНІКАЎ — КАНСЕРВАТОРЫЯ

ПУХАВІЧЫ. У пасёлку Мар'іна Горка па просьбе калгаснікаў сельгасарцелі «Авангард» і імя Калініна пабывалі выкладчыкі і студэнты Беларускай дзяржаўнай кансерваторыі.

Больш як 400 працаўнікоў сяла прысутнічалі ў калгасным клубе на лекцыі і канцэрце, прысвечаных беларускай музыцы. Аб творчасці кампазітараў рэспублікі расказала дацэнт кафедры кампазіцыі і музычназнаўства С. Г. Нісненіч. Сваімі творчымі планамі падзяліўся рэктар Белдзяржкансерваторыі, заслужаны дзяцкі мастацтваў рэспублікі кампазітар Ул. Ул. Алоўнікаў.

Дацэнт, лаўрэат усеагульнага конкурсу выканаўцаў скрыпач Б. Гальдзітэйн, канцэртмайстар С. Бялькевіч, студэнты-вакалісты і інструменталісты выканалі творы П. Падкавырава, Д. Камінскага, Я. Цікоцкага, апрацоўкі народных песень.

ПАЛЕССЕ

віч і ваенаслужачыя Аляксандр Міхневіч, Цімафей Крываногоў і Сідар Мельнікаў.

У Даманавіцкім раёне партызанскую барацьбу ўзначаліў М. Казлоў. Тут быў створан атрад пад камандаваннем Паўла Кашаварава.

У Васілевіцкім раёне ў верасні 1941 года райкомам партыі былі створаны два партызанскія атрады, адзін з якіх узначаліў сакратар райкома партыі Атрошчанка, другі — А. Духанін.

У Жыткавіцкім раёне на чале мясцовых партызан сталі старшыня сельсавета камуніст Уладзімір Гушчэня, работнік раённай міліцыі Уладзімір Дзербан і таварышы з партыянага і савецкага актыву Іван Бакуновіч, Іван Рагалевіч, Іван Буднік, Іван Душчык, Фёдар Яфімовіч, Мікалай Малькевіч і інш.

І так у кожным раёне. Вялікую ролю ў арганізацыі непасрэднай узброенай бараць-

бы і развіцці партызанскага руху ў Палескай вобласці адыгралі салдаты і афіцэры Чырвонай Арміі, якія трапілі ў акружэнне або ў палон, а потым, вырваўшыся з акружэння або палону, уліліся ў рады народных месцішчы.

У Капаткевіцкім раёне партызанскі атрад узначаліў малады лейтэнант Міхаіл Іосіфавіч Гардзюшка. У жніўні 1941 года гэты атрад узарваў фашысцкі склад боепрыпасаў ў вёсцы Філіпавічы.

Петрыкаўскі партызанскі атрад ў пачатку верасня 1941 года наладзіў засаду на рашэ Прыпяці і бранейнымі запальваючымі кулямі падпаліў таварна-пасажырскі параход з грузам бензіну і іншым нагібленым народным дабрам. Параход згарэў. У агні загінуў увесь груз і 40 захопнікаў з ліку каманды. У гэтыя ж дні на Прыпяці быў затоплен фашысцкі катэр разам з гітлераўскай камандай.

СВЯТА СУСВЕТНАЙ КУЛЬТУРЫ

Выдатная дата ў гісторыі сусветнай культуры — 400-годдзе з дня нараджэння вялікага англійскага паэта і драматурга Вільяма Шэкспіра — шырока была адзначана грамадскасцю Беларусі.

У Мінску ў тэатры імя Янкі Купалы адбыўся ўрачысты вечар. Вечар кароткім уступным словам адкрыла старшыня прэзідыума Беларускага тэатральнага таварыства, народная артыстка БССР Л. П. Александровіч.

З дакладам «Найвялікшы англійскі паэт і драматург» выступіў паэт Уладзімір Дубоўна.

Народны артыст СССР П. С. Малчанаву выканаў на вечары маналог Гамлета. Паэты-перакладчыкі Ю. Гаўрук і Я. Семянон прачыталі свае пераклады твораў Вільяма Шэкспіра.

У заключэнне Беларускай дзяржаўнай акадэмічнай тэатр імя Янкі Купалы паказаў прэм'еру спектакля «Канец — справе вянец», які пастаўлен налетывам да 400-годдзя з дня нараджэння Вільяма Шэкспіра.

ВЫСОКІ ГОСЦЬ

У МАСКВЕ

У Маскву па запрашэнню Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР і Савецкага ўрада з афіцыйным дружэлюбным візітам прыбылі прэзідэнт і Старшыня Савета Міністраў Алжыр-скай Народнай Дэмакратычнай Рэспублікі, генеральны сакратар партыі Фронт нацыянальнага вызвалення Алжыра Ахмед Бен Бела і іншыя дзяржаўныя дзеячы маладой рэспублікі.

ВУЛІЦА

ІМЯ ГАГАРЫНА

ПАРЫЖ. З гэтага часу ў парызкім рабочым прыгарадзе Вільжуіф ёсць вуліца імя Юрыя Гагарына. Муніцыпальны савет вырашыў перайменаваць адну з вуліц горада і прысвоіць ёй імя савецкага касманаўта.

СУПРАЦЬ

АТАМНАЙ ЗБРОІ

ПАРЫЖ. Грандыёзны масавы мітынг супраць «атамных ударных сіл» і за ўсеагульнае раззбраенне адбыўся ў парызкім прыгарадзе Со. У ім прынялі ўдзел дзесяткі тысяч прыхільнікаў міру, якія з'ехаліся ў Со з усіх раёнаў Францыі. Мітынг быў склікан па ініцыятыве 40 палітычных партый і грамадскіх арганізацый Францыі, у тым ліку камуністычнай, сацыялістычнай, аб'яднанай сацыялістычнай партыі, партыі радыкалаў і радыкал-сацыялістаў, усеагульнай канфедэрацыі працы, нацыянальнага савета міру, нацыянальнага саюза студэнтаў Францыі і г. д.

Удзельнікі мітынга прынялі рэзалюцыю, у якой заявілі аб сваёй рашучасці не шкадаваць намаганняў у барацьбе супраць «атамных ударных сіл», супраць распаўсюджвання ядзернай зброі, за палітыку міру, за ўсеагульнае і поўнае раззбраенне.

ШАХЦЁРЫ ВУЛАНГОНГА

СВЯТКУЮЦЬ 1 МАЯ

КАНБЕРА. 900 шахцёраў з паўднёвага берага Аўстраліі правялі забастоўку, пратэстуючы супраць самавольнага рашэння так званага трыбунала вугальнай прамысловасці — не лічыць першамайскае свята афіцыйным выхадным днём.

Рашэнне трыбунала выклікала гнеўны пратэст шахцёраў Вулангонга, якія святкуюць майскі дзень з 1902 года. У 1947 годзе яны дабіліся, каб 1 Мая быў афіцыйна аб'яўлены нерабочым днём. Вугальшчыкі паўднёвага берага ў вышэйшай ступені абураны, заявіў прэзідэнт Паўднёвай федэрацыі шахцёраў Смарт, і, нягледзячы на рашэнне трыбунала, святкуюць майскі дзень.

РАНЕЙ ТЭРМІНУ

ДЭЛІ. Уведзен у эксплуатацыю пяты турбагенератар цеплавой электрастанцыі ў Нейвелі (штат Мадрас), якая будзе пры супрацоўніцтве Савецкага Саюза, паведамліла Індыйскае міністэрства сталі, нетраў і цяжкага машынабудавання. З пускам гэтага агрэгата першая чарга ЦЭЦ раней намечанага тэрміну дасягнула праектнай магутнасці — 250 тысяч кілават.

Цеплавая электрастанцыя ў Нейвелі з'яўляецца ключавым звяном у энергетычнай сістэме поўдня Індыі.

З савецкай дапамогай у Індыі ўзводзяцца 9 электрастанцый — агульнай магутнасцю ў 2,5 мільёна кілават, што складае адну трэць усіх цяперашніх энергетычных магутнасцей краіны.

ЗДАДЗЕНА

НА ЗАХАВАННЕ

Пасол Ісландыі ў СССР Крысцін Гудмундсан ад імя свайго ўрада здаў 29 красавіка на захаванне ўраду СССР ратыфікацыйную грамаду дагавору аб забароне выпрабаванняў ядзернай зброі ў атмасферы, касмічнай прасторы і пад вадой.

НА СЛУЖБЕ НАРОДУ

Грандыёзным мітынгам у парызкім Палацы спорту адзначылі працоўныя Францыі юбілей «Юманітэ», цэнтральнага органа Французскай камуністычнай партыі.

Споўнілася 60 гадоў з дня выхаду ў свет першага нумара любімай газеты французскіх працоўных. Мітынг у Палацы спорту — адна з многіх маніфестацый, прысвечаных юбілею «Юманітэ». Аднак на гэты раз любоў простых людзей Францыі да «Юманітэ» выявілася з асаблівай сілай... Перапоўнена велізарная зала Палаца спорту, якая ўмяшчае больш як 6 тысяч чалавек. Людзі стаяць у праходах, ля сцэны. Тут верныя сябры газеты, рабочыя прад-

прыемстваў Парыжа і краіны, рабкоры і селькоры, распаўсюджвальнікі «Юманітэ».

За сталом прэзідыума займаюць месцы генеральны сакратар Французскай камуністычнай партыі М. Тарэз, кіраўнікі ФКП. Зала бурна вітае паведамленне аб тым, што ў прэзідыуме знаходзіцца прадстаўнік савецкіх журналістаў, галоўны рэдактар газеты «Правда» П. Сацюкаў, госці з Польшчы і Югаславіі, Англіі і Італіі, Марока і Румыніі...

З дакладам на мітынг выступіў член Палітбюро ФКП Э. Фажон. Ён расказаў аб гераічным шляху газеты «Юманітэ», аб яе мацнейшых сувязях з масамі.

У ГАЗЕЦЕ «Нью-Йорк таймс» у карэспандэнцыі з Каіра было напісана літаральна вось што: «Будаўніцтва (Асуанскай плаціны — К. В.) спазняецца на восемнаццаць месяцаў ад графіка. Гэта выклікана галоўным чынам нізкай якасцю рускага абсталявання. Калі на будоўлю было пастаўлена заходняе абсталяванне і амерыканскія скрэперы, работы пачалі выроўнівацца».

Ну, панове, далей ужо ехаць няма куды! Так можна напісаць альбо ў стане шоку, альбо прыступу злосці і адчаю.

Прывядзём некаторыя факты і лічбы.

Будаўніцтва не спазняецца на восемнаццаць месяцаў, як гэтага хацелася б амерыканскай газеце, яно ідзе дакладна па графіку. Перакрыццё Ніла пачнецца 13 мая замест 15 мая, як планавалася, гэта значыць на два дні раней намечанага тэрміну.

Цяпер аб савецкім і заходнім абсталяванні. У міністэрстве высотнай плаціны ААР на наша пытанне аб амерыканскіх скрэперах спачатку здзіўлена паціснулі плячыма, а потым заявілі, што такіх няма. Нядаўна, праўда, у Асуан прыбылі некалькі скрэпераў, але яны... савецкія. І наогул ніякага абсталявання з ЗША на будаўніцтве ў Асуане няма.

Што датычыцца заходняга абсталявання, то на будаўніцтве маецца 37 англійскіх самазвалаў «Бедфорд», пяць шведскіх перфаратараў з кампрэсарамі і два англійскія экскаватары, якія працуюць на пячаным грунце. Калі параўнаць адпаведна з 173 савецкімі дваццаціцітоннымі МАЗамі, 14 чатырохкубовымі экскаватарамі, 176 савецкімі буравымі станкамі і г. д., калі проста хоць бы на гадзіну прыехаць у Асуан і прайсці па будоўлі, пагаварыць з будаўнікамі і жыхарамі Асуана, дык, чытаючы паведамленне ў «Нью-Йорк таймс» з Каіра, можна толькі ўсміхнуцца.

Дарэчы, даведаўшыся аб гэтай фальшывай карэспандэнцыі, я пазваніў каірскаму карэспандэнту «Нью-Йорк таймс» Джой Уолісу.

— Скажыце, м-р Уоліс, як вы маглі напісаць такое?

— Я не мог. — адказаў Джой Уоліс. — па-першае, я не быў у тым дні ў Каіры, я толькі што вярнуўся з Ірана, а па-другое, я бываў у Асуане.

Застаецца меркаваць, што месца стварэння фальшыўкі — Нью-Йорк.

Паведамленне «Нью-Йорк таймс» — не выпадковасць, не апіска, гэта адрывка велізарнага мутнага патоку дэзінфармацыі і паклёпу, які бяжыць па старонках заходняй прэсы на працягу ўсяго

АСУАНСКАЯ ПЛАЦІНА І НЬЮ-ЙОРКСКАЯ ФАЛЬШЫЎКА

будаўніцтва ў Асуане. Але чым вышэйшая плаціна робіцца вышэйшай і прыгажэйшай, тым цяжэй прабівае сабе шчыльны гэты паток.

Перад мною некалькі выразак з заходніх газет. «Ходзяць чуткі, што работы адстаюць ад графіка» — англійская «Дэйлі тэлеграф». Ёй адгукаецца «Эко» ў Парыжы: «Будаўніцтва высотнай Асуанскай плаціны не будзе закончана ў тэрмін». Аўстрыйская «Нойе цайтунг» сцвярджала: «Гіганцкае вадасховішча ніколі не запоўніцца». І гэтак далей і да таго падобнае.

Гэтыя цытаты адносяцца да 1960—1962 гадоў. Пазней з'явіліся вымушаныя прызнанні. «Работы паспяхова прасоўваюцца наперад», — пісала некалькі месяцаў назад «Зюд Курыр». Вось гэта і не падабаецца «Нью-Йорк таймс».

К. ВІШНЯВЕЦКІ.

БУРА Ў ШКЛЯНЦЫ ВАДЫ

Перад канцом апошняй вайны невялікая колькасць былых гітлераўскіх намагатых, адчуваючы віну перад сваім народам, уцякла разам з акупантамі за мяжу. Некаторыя з іх трапілі ў Англію. Да іх далучылася частка маласведомых беларусаў, якія падпалі пад уплыў іхняй прапаганды.

Пачалі яны закладаць свае арганізацыі. Каб надаць сабе значэння і заслужыць павагу новых гаспадароў, з невялікай кучкі людзей заляжылі некалькі арганізацый і партый, да якіх належалі адны і тыя ж людзі.

Але раскусішы брахню «змагароў», людзі хутка пачалі ўцякаць. Цяпер засталіся толькі лічаныя асобы. Калі, напрыклад, адбываецца «гадзінны агонь з'езд», то з Лондана і ўсёй Англіі ледзь збіраецца каля дзясці асоб на гэты «масавы» з'езд. Яны падзялілі Англію на «акруговыя аддзелы». На пачатку было іх некалькі, але яны хутка зніклі. Засталася пару асоб у Манчэстэры і Брэдфардзе, якія сябе гучна называюць «Акруговы аддзел ёркшыр».

Паводле назвы можна меркаваць, што туды ўваходзіць шмат

людзей, а ў сапраўднасці, як я чуў ад сябра, які там нядаўна быў, там ёсць толькі 4 асобы: Міхалік, як абрамчыкаўскі міністр, Кайбаснік — вялікі крыкун, асабліва калі падаць, Макс, што часам яму дапамагае, і Бутык, які невядома чаму вучыць дзяцей.

Нашых землякоў там ёсць шмат, але яны да гэтых «арганізацый» не хочуць належаць і нічога супольнага з імі мець.

С. МУНІК.

Англія.

Ў АГНІ БАРАЦЬБЫ

Ці на адзін дзень не спынялі барацьбу з ворагам ельскія партызаны. Аднойчы камандаванне Ельскага партызанскага атрада (камандзір Філімон Ручкі) атрымала паведамленне, што з Ельска ў вёску Скароднае павінны прыехаць гітлераўцы з нейкім высокім начальствам. Партызаны вырашылі наладзіць засаду. Калі на дарозе з'явіліся гітлераўцы, партызаны адкрылі па іх моцны кулямётны агонь. Фашысты спрабавалі супраціўляцца, але дарэмна. Партызаны перайшлі ў наступленне і разграмілі ўвесь варожы атрад. У гэтым баі былі забіты гебіце-камісар Ельскага і Нараўлянскага раёнаў, вядомы сярод мясцовага насельніцтва кат Гарке, яго намеснік і начальнік жандармерыі.

За кароткі час ельскія партызаны разграмілі большую частку створаных у раёне паліцэйскіх гарнізонаў і пачалі прагражаць раённаму центру. Гітле-

раўскія акупанты прынялі ўсе захавы, каб не дапусціць партызан да Ельска. З гэтай мэтай у буйным населеным пункце Рэмезы, непалалёк ад асноўнай зоны дзейнасці партызан, яны стварылі ўмацаваны жандарскі гарнізон. Аднак ён праіснаваў нядоўга. Смелым налётам ельскія партызаны знішчылі гэты апорны пункт гітлераўцаў.

Поспехі партызан у першую чаргу абумоўліваліся няспынай сувяззю з насельніцтвам. Нашы партыйныя работнікі і агітатары штодзённа бывалі ў вёсках, распаўсюджвалі паведамленні Савінфармбюро, расказвалі людзям праўду аб становішчы на франтах, міжнародных падзеях, выкрывалі варожую прапаганду. Насельніцтва дапамагала партызанам усім, чым магло: забеспечвала прадуктамі харчавання, адзеннем, абуткам, было вушамі і вачамі партызан.

За дапамогу партызанам ня-

мецка-фашысцкія акупанты жорстка распаўляліся з грамадзянскім насельніцтвам. 19—20 ліпеня 1942 года гітлераўцы спалілі 12 населеных пунктаў Качышчанскага і Старавысоцкага сельсаветаў Ельскага раёна. Пры гэтым было закатавана, спалена і расстраляна 916 чалавек мірнага насельніцтва.

У лістападзе 1942 года ў вёсцы Скароднае Ельскага раёна фашысты за адзін дзень закатавалі, расстралялі і спалілі 309 чалавек. На працягу некалькіх дзён іх забаранялі хавашы.

У вёсцы Кочышча група нямецкіх салдат і афіцэраў схпіла грамадзяніна Капача Аляксея Кузьміча. На крык бацькі прыбегла яго 15-гадовая дачка. Нямецкія каты спалілі Капача на кастры, а яго 15-гадовую дачку Сцепаніду згвалцілі, забілі, а труп кінулі ў балота.

Ад карнікаў выратаваліся

толькі тыя, хто паспеў уцячы ў лес да партызан. Даведаўшыся аб фашысцкай расправе, у лясы накіраваліся жыхары з навакольных вёсак. Вялікае лясное ўрочышча «Старына» было перапоўнена народамі. Тысячы людзей будавалі жылё, рыхтаваліся да працяглага ляснога жыцця, да вялікіх выпрабаванняў.

У вёсках было пуста. Толькі ўначы адзін за адным ішлі калгаснікі да сваіх агародаў, набіралі бульбы і гародніны і на досвітку вярталіся ў лес. Дарогі, якія вялі з фашысцкіх гарнізонаў у гэтыя вёскі і лясы, былі перакрыты і замініраваны, масты разбураны і спалены. Фашысты пачалі апасацца, каб гэта «бегства ў лес» не перарасло ва ўсенароднае паўстанне, таму яны пачалі пацялаць у лясныя лагеры сваіх лазутчыкаў, угаворваць сялян вярнуцца ў вёскі. Аднак людзі не выходзілі з лесу, а варожыя агентаў выкрывалі і знішчалі.

Так працягвалася да позняй восені, калі гітлераўцы кінулі буйныя ўзброеныя сілы, авіяцыю, якая бесперапынна бамбіла і абстрэльвала лес з кулямётаў. Да таго ж наступілі моцныя халады. Частка насельніцтва вярнулася дамоў. Аднак фашыстам не ўдалося дабіцца паслаблення сувязі народа з партызанамі. Партызанскія сілы раслі з кожным днём.

Дзякуючы вялікай палітычнай рабоце, праведзенай падпольнымі партыйнымі арганізацыямі Акцябрскага, Ельскага, Капаткевіцкага, Калінкавіцкага, Глускага і іншых раёнаў, партызанскі рух у вобласці прыняў у 1942 годзе масавы характар, а атрады наносілі моцныя ўдары па ворагу.

Партызанскія атрады Палесся з кожным днём раслі і ўмацоўваліся. Пад баявыя сцягі народных месціўцаў станаўліся тысячы патрыётаў. Партызанскі рух стаў усенародным рухам.

ПРАФЕСІЯ, НАРОДЖАНАЯ Ё БАЯХ

Фотанарэспандэнт
Фёдар Бачыла.

ЛІТА 1941 года... Вайна прыйшла ў невялікую вёску Бардзілаўку пад Мінскам. Пранесліся па вуліцах нямецкія матанікісты, прагрукталі танкі. І стала ціха. Гэта было кароткае зацішша перад бурай народнага абурэння. Беларускі народ узняўся на барацьбу з фашысцкімі акупантамі.

Стары камуніст Афанасій Бачыла, арганізатар мясцовага калгаса, узначаліў атрад народных месціўцаў. Для наладжвання сувязі з Мінскім пад-

поллем ён паслаў свайго семнаццацігадовага сына Фёду.

А хутка пад адхон паліцеў нямецкі эшалон з ваеннай тэхнікай, упалі пад партызанскімі кулямі першыя дзесяткі гітлераўскіх салдат і афіцэраў.

Бацька і сын змагаліся ў партызанскім атрадзе імя Варашылава Трэцяй Мінскай партызанскай брыгады.

Фёдар Бачыла ўзначаліў групу падрыўнікоў. У ёй былі такія ж маладыя хлопцы, як і ён: Фёдзя Клімовіч, Валодзя Карпіловіч і Мікалай Бачыла. Але ўзрыўчаткі ў партызан не хапала. Яе прыходзілася здабываць у ворага. Фёдар Бачыла, парайшыся з таварышамі, сказаў свайму камандзіру Рыгору Мыскіну:

— Дазвольце зрабіць засаду на дарозе...

Гарэлі падбітыя нямецкія машыны, а смельчакі ляснымі сцяжынкамі накіроўваліся ў свой лагер з багатымі трафейамі. Фёдар на гэты раз быў задаволены ўдвая: па-першае, ёсць ўзрыўчатка, па-другое, ён здабыў новенькі фотаапарат «Рэціна». Спатрэбіліся веды, атрыманыя ў школьным фотгуртку. А сустрэча з франтавым карэспандэнтам «Комсомольскай правды» Міхаілам Ананіным дала магчымасць атрымаць кваліфікаваную дапамогу спецыяліста.

На адным з першых фотаздымкаў Фёдара Бачылы быў засняты варожы эшалон, спу-

ДА ДНЯ ДРУКУ

шчаны пад адхон. Здымкаў рабілася ўсё больш і больш. Фатаграфію герояў — партыётаў, а то і проста прасілі партызаны Фёдара:

— Здымі на памяць... Пасля перамогі будзе паказваць дзецям і ўнукам...

Але ў адной з аперацый варожая куля рабіла фотаапарат. На раменьчык ад «Рэціны» давялося павесіць трафейныя гранаты.

Барацьба з ворагам працягвалася. Толькі маленькая група падрыўнікоў Фёдара Бачылы пусціла пад адхон 28 эшалонаў з нямецкай тэхнікай і салдатамі.

Але тая ноч, калі быў спущан пад адхон 28-ы варожы эшалон, для Фёдара была цяжкай. Калі жменька падрыўнікоў абыходзіла міннае поле, кулямётная чарга перабіла яму ногі. З вялікай цяжкасцю ўдалося партызанам схавашча ад ворага і аднесці цяжка параненага камандзіра.

Пасля вызвалення Беларусі

на вуліцах горада Мінска можна было бачыць чалавека на мыліцах з ордэнам Леніна на грудзях, з фотаапаратам «ФЭД» пераз плячо. Ішоў час, зажылі раны. А калі Фёдар адчуў, што можа хадзіць без мыліц, пайшоў здымаць для газеты. Так за подпісам «Ф. Бачыла» з'явіліся першыя здымкі ў рэспубліканскім друку, а затым і ў «Комсомольскай правде».

З 1949 года Бачыла працуе фотакарэспандэнтам у рэспубліканскай камсамольскай газеце «Чырвоная змена».

Неспакойная ў яго прафесія, але яна прыйшла яму па душы. Ён і зараз на перадавой лініі барацьбы, заўсёды там, дзе нараджаецца новае, цікавае. На аўтамашыне, на аўтобусе, поездам або самалётам спяшаецца ён ў чарговую камандзіроўку, каб своєчасова зрабіць партрэт героя працы або фотарэпартаж аб каштоўнай ініцыятыве калектыву, каб аб гэтым даведалася ўся рэспубліка.

П. ЗАХАРЭНКА.

Гэтыя фатаграфіі Ф. Бачылы экспанаваліся на ўсесаюзнай і рэспубліканскай выстаўках мастацкай фатаграфіі. Яны называюцца:

1. Залатыя рукі.
2. З пудзёнкай камсамола.
3. На трэніроўцы.

ПЕСНІ АБ СЛУЦКУ

На сцэне Слуцкага дома культуры адбыўся заключны канцэрт мастацкай самадзейнасці калектываў прадпрыемстваў, арганізацый і ўстаноў горада. Перад глядачамі выступілі эстрадны аркестр і мужчынскі хор аўтарамонтажнага завода, хор медыцынскага вучылішча, гарадской балетнай і іншых калектываў. У выкананні харавога калектыву Слуцкага аўтобусна-таксатарнага парка прывучала «Песня аб Слуцку» на словы случаніна Генадзя Гапановіча, а музыку да яе напісаў беларускі кампазітар Кузняцоў.

М. НИКОЛЬСКИ.

АФАРЫЗМЫ

Габрыэль ЛАУБ

У нас больш цяжкае жыццё, чым у нашых продкаў,—мы павінны забяспечыць сябе значна большай колькасцю рэчэй, якія аблягаюць жыццё.

Томаш ЯНОВІЦ

Часам і майчанне выклікае рэха.

Міраслаў КОСТКА

Гуманіст: «Я люблю людзей. Мужчын— у цэлым. Жанчын— паасобку».

Мілан РУЖЫЧКА

Ніхто нічэ не вырас ад таго, што яго цягалі за вуха.

Імрэ ФОРБАТ

Тры рэчы асабліва нудныя: даўгі артыкул, пісьменнік без гумару і адпачынак з жонкай.

Тры рэчы асабліва рызыкаўныя: занадта прадпрыемлівы ўрач, абстрактнае мастацтва і адпускік без жонкі.

Пераклад з чэшскай мовы

А. МАЖЫКА.

РЕДАКЦЫЯНАЯ КАЛЕГІЯ.

НАШ АДРАС

Мінск, Ленінскі праспект, 77,
Дом друку,
Рэдакцыя газет
«Голас Радзімы».

Спорт

У Савецкім Саюзе знаходзіцца зборная ЗША па баскетболу. Баскетбол, які з'яўляецца абавязковай дысцыплінай ва ўсіх каледжах,—адзін з найбольш папулярных відаў спорту ў Злучаных Штатах. Да апошняга часу ва ўсіх матчах, сыграных на ўзроўні зборных у СССР, амерыканскія баскетбалісты не ведалі паражэнняў. Але на гэты раз зборная Савецкага Саюза тры разы запар перамагла зборную ЗША. Акрамя таго, у закарэанскіх гасцей выйграла зборная Латвіі, а ў апошняй гульні паражэнне амерыканцам нанеслі баскетбалісты Украіны.

У Берліне барцы восемнаццаці краін удзельнічалі ў чэмпіянаце Еўропы па барацьбе дзю-до—японскай нацыянальнай барацьбе, якая ўключана ў праграму XVIII алімпійскіх гульняў. І хоць нашы спартсмены ўпершыню выступалі на міжнароднай арэне ў дзю-до, каманда СССР заняла першае месца.

Многіх мацнейшых пяціборцаў сабралі міжнародныя спартыўныя ў Ерзване. Выдатнае майстэрства прадэманстравалі неаднаразова чэмпіён свету Ігар Новікаў; ён заняў першае месца. У камандным заліку ўперадзе была зборная СССР.

У Перу працягваецца перамаганоснае шэсце савецкіх баскетбалістаў. Пасля выйгрыша ў каманды Перу (80:41) зборная каманда СССР практычна забяспечыла сабе званне чэмпіёна свету. З двух астаўшыхся матчаў нашым дзю-доцатам дастаткова выйграць адзін.

У некаторых органах заходняга друку з'явіліся паведамленні, быццам у Савецкім Саюзе скарачаюцца запасы золата, а звесткі аб яго здабычы з'яўляюцца перавялічанымі. У сувязі з гэтым на рэспандэнт агенства друку Навіны папрасіў члена Дзяржаўнага геалагічнага камітэта СССР Уладзіміра ПЯРВАГУ расказаць аб тым, як развіваецца савецкая золатаздабываючая прамысловасць.

ЗОЛАТА ЗЯМЛІ САВЕЦКАЙ

САВЕЦКІЯ разведчыкі нетраў нядаўна адкрылі ў розных раёнах краіны новыя месцанараджэнні, у тым ліку самы паўночны ў свеце залатаносны раён на тэрыторыі Чукотскай нацыянальнай акругі. Тут пушчаны ўжо здабываючыя прадпрыемствы. Яшчэ тры новыя прамысловыя залатаносныя раёны адкрыты ў Якуціі і на Крайняй Поўначы. Адзін з іх знаходзіцца ў раёне Аймакона.

Новыя месцанараджэнні каштоўнага металу разведаны ў старэйшым золатаздабываючым раёне Сібіры—на Лене. Толькі ў апошні час тут адкрыты россыпы на рэках Маракане, В. Патоме, Бадайкане, на крыніцах Цейлай, Роўнай, Акрамя таго, даразведаны старыя россыпы на рэках Ныгры, Бадайба, Ваца, Накатамі. Паспяхова ідуць разведвальныя работы ў даліне ракі Удэрэй, у Енісейскім краі і на Урале. Тут у россыпах часта трапляюцца самародкі. Прамысловая золата знойдзена і на Камчатцы.

Карэнныя залатаносныя месцанараджэнні знойдзены ва Усходнім Казахстане, Сярэднім Азіі і Закаўказзі. Толькі за апошнія пяць гадоў разведаныя запасы зо-

лата ў Савецкай краіне значна ўзраслі.

У СССР 70 працэнтаў золата здабываецца з россыпных месцанараджэнняў, а ў капіталістычных краінах—толькі тры з паловай працэнта. А як вядома, на асваенне россыпных месцанараджэнняў патрэбна менш сродкаў і часу. Усё больш механізуецца здабыча, павялічваецца дражны флот, што дае магчымасць арганізаваць паўторную адпрацоўку залатаносных пяскоў. У блэйшыя гады ў СССР здабыча золата з россыпаў будзе ўвесь час павялічвацца.

У нетрах Савецкага Саюза ёсць таксама шмат буйных карэнных месцанараджэнняў каштоўнага металу, значная частка якіх можа распрацоўвацца эканамічным, адкрытым спосабам. Запасы золата ў карэнных месцанараджэннях у некалькі разоў большыя, чым у россыпах. Не менш каштоўнага металу ёсць таксама ў медных і поліметалічных рудах.

Толькі новыя буйныя месцанараджэнні ў Казахстане, Сярэднім Азіі і Закаўказзі могуць даць золата не менш, чым усе ўсходнія і

паўночна-ўсходнія раёны краіны.

Важны ўклад у развіццё савецкай золатаздабываючай прамысловасці ўносяць вучоныя-даслед-

чыкі і разведчыкі-практыкі. Яны прапанавалі дасканальны метады пошукаў, распрацавалі тэорыю і метадыку ўліку і падліку запасаў. Створана і ўкаранена спецыялізаваная тэхніка, у прыватнасці буравое абсталяванне для разведкі россыпаў. Шырока ўжываюцца геофізічныя метады пошукаў карэнных і россыпных месцанараджэнняў, у тым ліку метад вертыкальнага электразандзіравання, сейсміка, прыборы «ІЖ-2» (шукальнікі жыл).

Побач з геалагічнымі здымкамі ў залатаносных раёнах праводзіцца таксама спецыялізаваныя геамарфалагічныя здымкі. Украінецкія вельмі прагрэсіўныя комплексы сербыйна-спектральныя метад аналізу проб, які дае магчымасць вызначыць колькасць золата з дакладнасцю да адной тысячнай часткі грама. З дапамогай гэтага металу выяўляецца павышаная колькасць металу ў рачных адкладаннях, у раслінах, у паверхневых і падземных водах паблізу залатаносных месцанараджэнняў.

Для пошукавых работ шырока выкарыстоўваюцца самалёты і

верталёты. Геолога-разведвальныя партыі і экспедыцыі маюць у сваім распараджэнні трактары, бульдозеры, аўтамашыны, перасовачныя электрастанцыі, геофізічнае і лабараторнае абсталяванне.

З кожным годам усё больш удасканальваюцца золатаздабываючыя прадпрыемствы, яны аснашчаюцца першакласнай тэхнікай. На высокамеханізаваных фабрыках уведзены закончаныя цыкл апрацоўкі. Прамысловасць пастаўляе капальням магутныя драгі. Іркушкі завод цяжкага машынабудавання рыхтуецца да выпуску унікальнай драгі з удасканаленай схемай абагачэння і аўтаматычным кіраваннем. Гэта драга і можа браць пяскі з глыбіні ў пяцьдзесят метраў.

Значнае развіццё на россыпных месцанараджэннях атрымаў гідраўлічны спосаб работы. Паспяхова ўжываецца гідраўлічная распрацоўка таксама ў падземных мёрзлых пясках.

Расшырэнне сыравіннай базы, удасканальванне здабычы даюць магчымасць няспынна павялічваць запасы золата ў Савецкай краіне, ва ўсё большых маштабах выкарыстоўваць гэты каштоўны метал для патруб народнай гаспадаркі.